

อาณาจักรในหมู่เกาะอินโด네เซีย

(คริสตศตวรรษที่ 4 - 15)

1. อาณาจักรศรีวิชัยอาณาจักรในสุมาตรา ก่อนสมัยศรีวิชัยและกำเนิดของอาณาจักรศรีวิชัย

เอกสารของจีนไม่ได้กล่าวถึงอาณาจักรในหมู่เกาะอินโดเนเซียเลย จนกระทั่งประมาณพันกลางคริสตศตวรรษที่ 3 ห่อค้าจีนจึงได้รับการออกกล่าวว่า มีชุมชนขนาดใหญ่ ทึ่งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสุมาตรา คนจีนเรียกอาณาจักรนี้ว่า โคยิง (Ko-ying) ห่อค้าจีนให้ความสนใจแก่ Ko-ying มากขึ้นตามลำดับ เพราะอาณาจักรนี้เป็นแหล่งที่ทำ การค้าชายฝั่งอินเดียมาก่อน การค้าระหว่างจีนกับ Ko-ying จึงขยายตัวอย่างมากขึ้น แต่ไม่ได้เป็นการค้าชายฝั่งโดยตรง Ko-ying ค้าชายฝั่งจีนโดยผ่านอาณาจักร Tun-sun ทางเหนือ และผ่านอาณาจักร Funan ทางตะวันออกเฉียงเหนือ

ต่อมา เอกสารของจีนในสมัยคริสตศตวรรษที่ 5 ได้กล่าวว่า ในเวลานั้น อาณาจักรในสุมาตราและชวาได้คิดต่อค้าชายฝั่งกว้างขวางกับจีนโดยตรงแล้ว แสดงว่า ในเวลาที่ผ่านมานับแต่ตอนกลางของคริสตศตวรรษที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ที่ทำให้ ชุมชนในสุมาตราได้คิดต่อไปลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานสาเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ว่า เกิดจากการที่พวกนารายณ์ชนทางเหนือได้เข้ารุกรานอาณาเขต ทางภาคกลางและภาคเหนือของจีนในสมัยคริสตศตวรรษที่ 4 ตอนต้น ทำให้เส้นทางคิดต่อ ค้าชายฝั่งห่างกว้างจีนกับอินเดียและประเทศไทย ฯ ทางตะวันตก โดยผ่านแควน Kansu ท่องถูกปิดกั้น จีนจึงจำต้องหันมาคิดต่อข้อสันติจากอินเดียโดยอาศัยการคิดต่อทางทะเลจีน บรรดาพาหอค้าจากแหล่งทั่วๆ ไป เช่น จากอินเดีย คาบสมุทรอาหรับและเบอร์เซีย รวมทั้ง ห่อค้าจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่หันมาใช้เส้นทางเดินเรือโดยผ่านทะเลเลจีนเป็นทาง ค้าชายฝั่งจีนคือ คินແคนที่จะໄค์ปะโยชันจากเส้นทางเดินเรือเช่นนี้ คือ คินແคนทางฝั่ง ตะวันออกเฉียงใต้ของสุมาตรา ทรงปากทางขวาและออกซ่องแคมมะละกา ที่สามารถ ควบคุมการเดินเรือติดต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับทะเลจีนไว้ได้ คินແคนส่วนนี้หรือส่วน ที่เคยเป็นอาณาจักร Ko-ying นาแคร์เดิมจึงเริ่มรุ่งเรืองมีอำนาจทางการค้าขึ้นมา

อย่างรวดเร็ว เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้าจากอินเดีย อาหรับและเปอร์เซีย รวมทั้ง สินค้าพื้นเมืองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ยางในและเครื่องเทศ ที่จะนำไปจีน และ สินค้าจากจีนที่จะนำไปทั่วประเทศทางตะวันตก ห่อค้าจากคันແคนนั้งไคเดินทางไปติดต่อ ก้าวยกับจีนและอินเดียโดยตรงอีกด้วย¹

เอกสารของจีนได้กล่าวถึงอาณาจักรสำคัญในหมู่เกาะอินโด네เซียที่ค้าขายกับ จีนโดยตรง ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 5 ไว้ 2 อาณาจักร คือ อาณาจักร Ho-lo-to หรือ Ho-lo-t'an ซึ่งสันนิษฐานว่าอยู่ในภาคชวาภาคกลาง และอาณาจักร Kan-to-li ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของสุมาตรา นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ศูนย์ กลางของ Kan-to-li อยู่บริเวณเมือง Palembang ในปัจจุบัน เอกสารจีนได้ บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับ Kan-to-li ไว้ว่า อาณาจักรนี้ได้ส่งคณะทูตไปยังราชสำนักจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 441 จนถึง ค.ศ. 563 นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า อาณาจักร Kan-to-li นี้เจริญสืบเนื่องขึ้นมาจากอาณาจักร Ko-ying และท่องมาในสมัยคริสตศตวรรษที่ 7 อาณาจักร Kan-to-li จะได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นจากการค้าขายจนกลายเป็นอาณาจักร ที่มีความมั่งคั่งและอำนาจจากสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นที่รู้จักกันในนามของ อาณาจักรครีวิชย์ ซึ่งถือว่าเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคส่วนนี้สืบจากอาณาจักร Funan ที่ได้เสื่อมสลายอ่อน化ไปในตอนกลางของคริสตศตวรรษที่ 6

ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาณาจักรครีวิชย์เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 7 นั้น คือเรื่องการค้า บริเวณที่ตั้งของอาณาจักรอยู่ในทำเลที่เหมาะสม สมที่สุดในการควบคุมเส้นทางเดินเรือค้าชายทะเลทั่วโลกนั้น คือเดินทางผ่านมหาสมุทรอินเดียกับ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกับจีน เพราะน้ำใจจากจะต้องอยู่ในทำเลที่จะควบคุมการเดินเรือ ที่ผ่านช่องแคบมะละกาแล้ว ก็จะอยู่ในทำเลที่เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า จากอินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจากจีนอีกด้วย เรือห้อค้าที่เดินทางไปมาค้าขาย ในบริเวณนี้ จะต้องเข้า去ที่เมืองท่าของครีวิชย์ เพื่อหาซื้อสินค้าและจัดหาอุปกรณ์การเดิน เสืออัน ๆ

เอกสารของจีนเรียกอาณาจักรครีวิชย์นี้ว่า เชลิฟชี (Che-li-fo-che) ซึ่งเป็นสำเนียงจีนเพียงไปจากคำว่า Srivijaya ในภาษาสันสกฤต ศูนย์กลาง ของครีวิชย์อยู่ที่เมือง Palembang บนฝั่งแม่น้ำ Batang ท่องมาทำการค้าพับทิลาจาริก

ภาษาบ้านเลอที่วัดเสมาเมือง จังหวัดศรีธรรมราช (Ligor) กล่าวถึงภัยตัวร้าย
แห่งศรีวิชัยที่ไม่สร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและงานศิลป์ในบริเวณแหลมลายู จึงทำให้
นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่า ศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยน่าจะอยู่ในแหลม
ลายู และบางท่านก็ว่า่น้ำจะอยู่ที่ค่าวาโกไซรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ยังไร้คำ
หลักฐานเพียงเท่านี้ยังไม่อาจลับทางดุษฎีที่เชื่อกันมาแต่เดิมว่า ศูนย์กลางของศรีวิชัย
อยู่ที่ Palembang ลงใต้ ทางด้านทิศเหนือของศรีวิชัยนั้น เอกสารของจีนยังบันทึกไว้ว่า
ว่า มีอาณาจักรที่จีนเรียกว่า Mo-lo-yeau ทั้งอยู่ ใกล้มีศูนย์กลางอยู่บริเวณที่เป็น
เมืองจัมบี (Jambi) ในปัจจุบัน

อาณาจักรศรีวิชัยในสมัยรุ่งเรือง (คริสตศตวรรษที่ 7 - 11 ตอนที่ 1)

ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 7 ศรีวิชัยเป็นภูมิภาคที่มีอาณาจักรที่มีอำนาจรุ่งเรือง
และมีผู้คนมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่สมัยคริสตศตวรรษที่ 7 จนถึงคริสตศตวรรษ
ที่ 10 มีปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ฐานะเศรษฐกิจของศรีวิชัยมั่นคงขึ้นโดยลำบากก่อ
นโยบายสนับสนุนอุดหนุนการค้าและเศรษฐกิจท่องเที่ยว เช่น สถาปัตยกรรมแบบจีนในสมัยราชวงศ์ตัง (T'ang)
สินค้าสำคัญของจีน เช่น เครื่องดื่มชา ผ้าไหม และเครื่องสำอาง เป็นที่ต้องการของห่อค้า
จากแหล่งอื่น ๆ โดยเฉพาะจากเปอร์เซีย อาหรับ อินเดีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับจีนจึงขยาย
ตัวเพิ่มขึ้น อาณาจักรศรีวิชัยจึงได้ผลประโยชน์จากการค้าที่มีศูนย์กลางที่²

นอกจากเป็นศูนย์กลางทางการค้าแล้ว อาณาจักรศรีวิชัยยังเป็นศูนย์กลางทาง
วิชาการ โดยเฉพาะเป็นศูนย์กลางของศิลปะและงานศิลปะที่มีความซับซ้อนและมีเอกลักษณ์
สำคัญ ศิลปะที่มีเอกลักษณ์นี้ แพร่หลายมาสู่สุมาตราจากอินเดียภาคตะวันออก ต่อมา
อ่าวเบงกอล และจากอินเดียภาคตะวันออกเฉียงใต้ พระภิกขุชาวจีนเชื้อ ไอซิง (I-Tsing)
ซึ่งได้เดินทางจากจีนไปอินเดีย เพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับคัมภีร์ทางพุทธศาสนาในราชอาณาจົກ
ปลายคริสตศตวรรษที่ 7 ได้เขียนบันทึกไว้ว่า ในปี ก.ศ. 671 ก่อนที่จะเดินทางไปถึงอินเดีย³
I-Tsing ได้มาแปร่ที่ Palembang เพื่อมาศึกษาเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาสันสกฤตเป็น
เวลา 6 เดือน ต่อจากนั้นจึงได้เดินทางกลับไปอินเดีย ไปศึกษาคติที่วิทยาลัยนาลันดา (Nalanda)
ในแคว้นเบงกอล (Bengal) ซึ่งเป็นวิทยาลัยเผยแพร่ความรู้ทางพุทธศาสนาในภูมิภาค
ในชาตกับ I-Tsing ได้มาแปร่ที่ศรีวิชัยอีกในปี ก.ศ. 685 ทราบมาระยะนานถึง 4 ปี

เนื่องจากการแปลกันเกี่ยวกับท่าศาสนารากภาษาสันสกฤตออกเป็นภาษาจีน ในปี 689 I-Tsing เดินทางกลับไปเจนซีวราช เพื่อนำสูตรคำสอนมาหัจญานค่อห์ศรีวิชัย และอัญชลีศรีวิชัยจนถึงปี 695 จึงเดินทางกลับประเทศไทย รวมเวลาที่ I-Tsing อัญชลีศรีวิชัยกว่า 10 ปี

I-Tsing เล่าว่า ที่ศรีวิชัยมีพระภิกขุในพุทธศาสนากว่า 1000 รูป แสดงว่าพุทธศาสนาเป็นภัณฑ์มหานยาณในศรีวิชัยกำลังรุ่งเรืองเป็นอันมาก และศรีวิชัยจะคงมีความเจริญทางวิชาการสูง จน I-Tsing สามารถมาเล่าเรียนคำราไวยากรณ์สันสกฤตและใช้เป็นที่แปลกันเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นภาษาจีนอยู่ ดัง 10 ปี

ส่วนทางค้านการเมือง อันอาจของอาณาจักรศรีวิชัยได้แผ่ขยายออกไปนอกเขตสุมาตรา บันทึกของ I-Tsing ก็กล่าวว่า ตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 7 อาณาจักร Malayu หรือ Jambi ได้ทอกอยู่ติดกับอันชาตของศรีวิชัยแล้ว กำลังล้อมของ I-Tsing มีчинถันอยู่ในกลุ่มศิลิจา ริมภากา楠าเลย์ในราฐพืชุกามในแอนดามันน้ำ Batang และที่เกาะบังกา (Banka) ทางฝั่งตะวันออกของสุมาตรา ศิลิจาเริ่มเห็นมีอาชญากรรมในราชปี ก.ศ. 683-686 ศิลิจาเริ่มหลักหนึ่งได้กล่าวว่า กษัตริย์แห่งศรีวิชัยได้ยกทัพให้ดูมีจำนวนพลเรือน 20,000 คนเข้าท่อสู้กับชาติ ³ นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า การรายครั้งนี้เป็นสังหารมีเพื่อปราบอาณาจักร Malayu นอกจากนั้น ทัพของศรีวิชัยยังเตรียมการบุกเบิกทางชวาอีกด้วย อันชาตของศรีวิชัยได้แผ่เข้าไปจนถึงแม่น้ำแม่กะเมาตอนเหนือ และทางตะวันตกครอบคลุมไปถึงช่องแคบชูนดา ที่อยู่ระหว่างสุมาตราและเกาะชวา Palembang อัญชลีห่างจากช่องแคบทั้งสองมีระยะทางเท่า ๆ กัน จึงสามารถควบคุมการเดินเรือในช่องแคบทั้งสองไว้ได้ อย่างดี อันอาจทางการค้าของศรีวิชัยก็มีมากขึ้นตามลำดับ เหราะเรือที่ไปมาค้าขายระหว่างอินเดียและจีนจะต้องผ่าน ไม่ช่องแคบมะละกาที่ชื่นคนนี้เท่านั้น ในราชปี ก.ศ. 695 อันชาตของศรีวิชัยได้เข้าครอบคลุมดินแดนที่อยู่ติดกับช่องแคบมะละกา ทั้งนี้เพื่อจะได้มีอันชาตเหนือช่องแคบนี้ให้อ่อง亮เด่นที่ เหราะการมีอันชาตเหนือช่องแคบมะละกาอยู่อีกหน่วยดึงความนั่งทั้งหมดนั่นคงของอาณาจักรศรีวิชัย ศรีวิชัยจึงต้องพยายามรักษาอันชาตของตนเหนือศิลิจันแนที่กล้ามานั่ล้วนทั้งหมด โดยปรานปรามบรรดาภูมิที่จะแข็งข้ออยู่ในองค์ ⁴

เอกสารของจีนได้บันทึกว่า อาณาจักรคริวิชัยได้ส่งคณะทูตไปราชสำนักจีน เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 670 จากนั้นก็ส่งคณะทูตไปอีกประมาณ ๑๐ ปี ค.ศ. 695 จนถึงปี 742 ไม่ถูกทราบความเป็นไปของคริวิชัยมากนัก เอกสารฉบับอกไว้แต่เพียงว่า กษัตริย์ของคริวิชัยได้ส่งบรรดาการไปให้จักรพรรดิจีนอยู่ในเมือง ๆ บรรดาการนั้นได้แก่ ถนนและน้ำตกที่ นกแก้วหลาภส และจักรพรรดิจีนได้ให้บรรดาศักดิ์ในฐานะเจ้าประเทศราชแก่กษัตริย์คริวิชัยเป็นการตอบแทน

หลักฐานเกี่ยวกับอาณาจักรคริวิชัยในสมัยคริสต์ศักราชที่ 8 คือ ศิลปาริบกภาษาสันสกฤตที่ค้นพบที่วัดเสนาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกนี้มีสองค้าน ค้านแรก จารึกไว้ในค.ศ. 755 มีข้อความว่า กษัตริย์แห่งคริวิชัยได้สร้างวัดทางพุทธศาสนาในเมืองมหาชนชื่อในวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 775 นักประวัติศาสตร์จึงสันนิษฐานได้ว่า ในเวลาดังกล่าว อย่างเช่นของคริวิชัยรวมทั้งศาสนาพุทธนิกายมหายานได้คงมีอยู่ในแหลมมลายูแล้ว ค้านที่สอง สันนิษฐานว่า กษัตริย์ในสมัยไกโลเตียงกัน มีข้อความกล่าวสุคีกษัตริย์แห่งราชวงศ์ไสเลนدر (Sailendra) ซึ่งมีค้านว่าหน้าพระนามว่า Maharaja ศิลปาริบกหลักนี้เป็นห้องเดี่ยงกันอย่างมากในหมู่นักประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์คนสำคัญ เช่น Krom มีความเชื่อว่า กษัตริย์แห่งคริวิชัยที่จารึกกล่าวถึงในค้านแรกนั้นเป็นบุคคลคนเดียว กับกันกษัตริย์ในราชวงศ์ Sailendra ในค้านที่สอง หากความจริงเป็นตามที่ Krom เชื่อ ย่อมแสดงว่า ราชวงศ์ที่ครองอาณาจักรคริวิชัยอยู่ในขณะนั้น คือ ราชวงศ์ Sailendra ซึ่งมีอำนาจไปถึงแหลมมลายู และจะต้องครอบคลุมไปถึงเกาะชวาภาคกลาง ด้วย เพราะจากหลักฐานที่แน่ชัดอันอื่น ๆ แสดงว่า ราชวงศ์ Sailendra มีอำนาจอยู่ในชวาภาคกลางในเวลาเดียวกันนี้

แม้จะนักประวัติศาสตร์ท่านอื่นไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีของ Krom คังเซ่น ศาสดรา จาเรย์ เดอ คาสปาริส (Dr. de Casparis) ถือว่า กษัตริย์คนนี้คือศิลปาริบกของอินโด-เนเปี้ยนในสมัยนี้คือ Dr. de Casparis มีความเห็นว่า กษัตริย์ที่จารึกกล่าวถึงในค้านแรกเป็นคนละองค์กับในค้านที่สอง และกษัตริย์ในค้านที่สองคือ พระเจ้าบุตร (Balaputra) แห่งราชวงศ์ Sailendra ที่เคยครองอาณาจักรในชวาภาคกลาง แต่ต่อมาก็ไปครองอาณาจักรคริวิชัย อย่างไรก็ Dr. de Casparis ยืนยันว่า อำนาจของ

อาณาจักรศรีวิชัยในสมัยที่ Balaputra ปักกรองนั้น หาได้แต่ข้าอยไปดีจชวา และชวา ก็มิได้มีอ่านาจิก ๆ เท่ากับศรีวิชัยด้วย

Dr. de Casparis ได้อธิบายถึงเหตุผลที่กษัตริย์ราชวงศ์ Sailendra แห่งชวาสามารถเข้าไปปักกรองอาณาจักรศรีวิชัย โดยอาณาจักรห้างสองนี้ได้มีความสูงพันทางการเมืองท่อ กันว่า เป็นเพราะ การแข่งขันชิงอ่านาจันระหัวงราชวงศ์สองราชวงศ์ ในอาณาจักรชวาภาคกลาง อาณาจักรห้างค้านจะวันออกอยู่ให้อ่านาจของราชวงศ์ที่ลับเชื้อสายมาจากพระเจ้า Sanjaya (กรองราชย์ประมาณ ค.ศ. 732 – 760) ส่วนอาณาจักรห้างค้านจะวันออกอยู่ให้อ่านาจของกษัตริย์ราชวงศ์ Sailendra ภายหลังสัมบัพพระเจ้า Sanjaya พระ Sailendra มีอ่านาจเท่ากษัตริย์ราชวงศ์ที่ลับเชื้อสายมาจากพระเจ้า Sanjaya อ่านาจกษัตริย์ราชวงศ์ Sailendra ห่อถึงสมัยที่กษัตริย์ครุฑะที่ 9 คือ ในราวปี ค.ศ. 832 อ่านาจของพระ Sailendra เริ่มอ่อนแอลลงมาก จนพระราชนัดของ Sanjaya สามารถประกูลด้วยเป็นเอกราชได้ และในที่สุด ในปี ค.ศ. 856 กษัตริย์ในราชวงศ์ของ Sanjaya สามารถห้ามสงกรานต์ ชันษา กษัตริย์แห่งราชวงศ์ sailendra ซึ่งในเวลานั้น คือ พระเจ้า Balaputra พระเจ้า Balaputra จึงทรงเสศ์จนออกจากชวาขามาอยังสุนาตรา และได้เป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรศรีวิชัยต่อมา 5

ปัญหาต่อมาเกิดขึ้น เมื่อ Balaputra จึงได้เป็นกษัตริย์แห่งศรีวิชัย ศาสตราจารย์ Krom มีความเห็นว่า เพราะมารดาของ Balaputra เป็นราชธิดา ของกษัตริย์แห่งศรีวิชัยมาก่อน และต่อมาได้อภิเชกภันกษัตริย์แห่งราชวงศ์ Sailendra ที่เป็นราชบินดานของ Balaputra ส่วน Dr. de Casparis มีความเห็นเดิมเดิน ว่า หากเชื่อตาม Krom แล้ว จะมีปัญหาตามมาได้ว่า ญี่ปุ่นให้ในราชบัลลังก์ของอาณาจักร ศรีวิชัยนั้น นอกจาก Balaputra แล้ว น่าจะมีอีกmany ฉะนั้นการที่ Balaputra ได้เป็นกษัตริย์ศรีวิชัยคงไม่ใช่เหตุผลทางค้านจะเชื่อสายราชวงศ์แต่อย่างเดียว แต่เนื่องจาก เหตุผลทางการเมืองด้วยเป็นสำคัญ คือ ข้าราชการในอาณาจักรศรีวิชัยอนุญาต Balaputra เป็นกษัตริย์ เพราะจะทำให้ศรีวิชัยสามารถเรียกร้องสิทธิในศินแคนของอาณาจักรชวาภาคกลาง ได้ หากมีความต้องการหรือมีกำลังเพิ่มแข็งเพียงพอ เพราะ Balaputra เคยเป็นกษัตริย์ ในชวาภาคกลางมาก่อน และดึงแม้จะไม่สามารถเรียกร้องสิทธินี้ในสมัยของ Balaputra

สิทธินี้ย่อมคงทอกไปถึงคุณลักษณะของ Balaputra ที่จะได้เป็นกษัตริย์แห่งศรีวิชัยคือใน
กาวย ๖

การที่ Balaputra ซึ่งเป็นเชื้อสายราชวงศ์ Sailendra ได้มีการของ
อาณาจักรศรีวิชัยนี้ ถือได้ว่าเป็นการรวมพลังและอภิสิทธิ์ของราชวงศ์ Sailendra เข้า
กับอำนาจและความมั่งคั่งของอาณาจักรศรีวิชัยแต่เดิม การรวมเข่นี้ ถือเป็นเหตุการณ์
สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อันหนึ่ง ซึ่งทำให้อาณาจักรศรีวิชัยใน
สมัยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 9 เป็นตนไป จนถึง คริสต์ศตวรรษที่ 13 เป็นอาณาจักรที่มีอำนาจ
สูงสุดทางการเมืองและเศรษฐกิจในภูมิภาคส่วนนี้⁷

หลักฐานเกี่ยวกับอาณาจักรศรีวิชัยในสมัย Balaputra อีกอันหนึ่ง คือ
ศิลปาริบกที่พบที่วิหารลัลย Nalanda ในเบงกอล ศิลปาริบกอันนี้จารึกขึ้นในราศี ก.ศ. 860
กล่าวถึงการที่ Balaputra ได้ทรงบริจาคทรัพย์สร้างวิหารที่วิหารลัลย Nalanda
สำหรับให้เป็นที่พักพิงของผู้แสวงบุญชาวบุหงจากอาณาจักรศรีวิชัย จารึกอันนี้ยังกล่าวไว้ว่า
ว่า Balaputra เป็นโอรสของกษัตริย์ในราชวงศ์ Sailendra ที่ครองอยู่ที่ Java

พ่อนามาในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 10 ไม่ปรากฏว่ามีเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ
ทางประวัติศาสตร์ที่เป็นของพื้นเมืองที่กล่าวถึงอาณาจักรศรีวิชัยอีก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
เอกสารถูกทำลายไปในสังคกระยะระหว่างศรีวิชัยกับอาณาจักรเชลล (Chola) ซึ่งตั้งอยู่
บนฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย ในปี ก.ศ. 1025 หรืออาจเป็นเหตุการณ์คริสต์
ชาрапการอื่น ๆ ที่มีอำนาจในการปกครองศรีวิชัย อันเป็นอาณาจักรที่มั่งคั่งรุ่งเรืองทาง
ค้านการค้า ให้ความสนใจแต่เรื่องการค้าชายแดนไม่มีเวลาหรือระยะที่จะเอาใจใส่บันทึก
ความเป็นไปต่อไป ในการจัดการลงไว้

อย่างไรก็ตาม ยังเป็นไปได้ที่ของนักประวัติศาสตร์อยู่ที่ชนชาติอื่น ๆ เช่น อาหรับ
และจีน ได้บันทึกเรื่องราวของอาณาจักรศรีวิชัยในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 9 และที่ 10 ลงไว้
จากเอกสารของอาหรับและจีน ทำให้ทราบได้ว่า ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 10 ศรีวิชัยยัง
คงความเป็นมหาอำนาจในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ไว้ การเดินเรือไปมาค้าขายโดย
ผ่านช่องแคบมะละกา คงอยู่ได้กับควบคุมของศรีวิชัย ศรีวิชัยยังเป็นศูนย์กลางการค้าและ
ศาสนาพุทธนิกายมหายาน มีอาณาเขตแผ่ขยายไปจนคลอกแหลมมาเลย

เอกสารอาหารน้ำอ่อนไก่กล่าวยกย่องถึงอานาจและความมั่งคงของศรีวิชัยในภูมาย เช่น ศรีวิชัยมีผลเมืองเป็นจำนวนมาก และมีกองหัวนอนอิ่งใหญ่ ถ้าพิจารณาถึงฐานะของ ศรีวิชัยแล้ว จะเห็นว่า ศรีวิชัยฯ เป็นจะต้องมีกองหัวนอนมากให้เพียงพอรองรับ เนื่อง ตอนทุนอาณาเขตของตนหันหมกไว้ในอานาจ และกำจัดคู่แข่งขันที่อาจจะมีขึ้น ถ้าศรีวิชัย สามารถควบคุมดินแดนโดยรอบซึ่งแคนมະละกาและชุนคาไว้ในอานาจของตนได้ครบถ้วน ก็จะเป็นการประทับใจว่า ศรีวิชัยจะทรงความเป็นใหญ่เหนือเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของ เอเชียภาคเนื้อไว้แต่สักเดียว ซึ่งความเป็นใหญ่ก็หมายความว่าความเจริญรุ่งเรืองของศรีวิชัย นั่นเอง เอกสารอาหารน้ำอ่อนบังกล่าวอีกว่า ศรีวิชัยเป็นแหล่งผลิตสินค้าสำคัญ ที่อ. เกร์องเทส อันได้แก่ การบูน (Camphor) กานพลู (Cloves) ถูกจันทร์ (nutmeg) และไม้หอม ฯ

สำหรับเอกสารของจีนไกบันทึกถึงการที่ศรีวิชัยส่งคณะทูตไปยังราชสำนักจีโนย่าง สม่าเสมอ ตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 10 จนถึง 12 ท่อนาจกรบรรจุเงินหงส์เห็นว่า คำใช้จ่าย ในการรับซุกจากคินແคนต่าง ๆ ทางไคหนูสูงเกินไป จึงออกประกาศให้บรรดาทูตมาส่ง บรรดาการค้าเมือง Chuan-chu ในมลพล Fukien เท่านั้น ไม่ต้องขึ้นไปถึง ปักกิ่ง

ในตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 10 นี้เอง คู่แข่งขันอันน่ากลัวของอาณาจักรศรีวิชัย ในการที่จะเข้าควบคุมการค้าและการเดินเรือในช่องแคนมະละกาและชุนคาที่ปราากฎคัวขึ้น ในปี ก.ศ. 990 กองหัวนอนอาณาจักรชเวากะตะวันออก ซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองทางการค้า ขึ้นมาเป็นคู่แข่งของศรีวิชัยโดยเข้ารุกรานอาณาจักรศรีวิชัย ทุกช่องศรีวิชัย ซึ่งขณะนั้นอยู่ ในประเทศไทย เมื่อทราบข่าวส่งกระดานไก่เข้าเผาเผาจักรพรรดิจีน ขอร้องให้จีนรับอาณาจักร ศรีวิชัยเข้าอยู่ภายใต้การอารักขา ในขณะเดียวกันนี้เอง ทุกชาติอาณาจักรชเวากะตะวันออก ก็เข้าเผาเผาจักรพรรดิจีนเพื่อร้องเรียนเรื่องการส่งกระดานกับอาณาจักรศรีวิชัยเช่นกัน

สังคրามระหว่างศรีวิชัยและชาวายิตรือออยุ่หลายปี ทำความเสียหายให้แก่ศรีวิชัย อย่างหนัก แต่ในที่สุดศรีวิชัยกับสามารถขับไล่หัวนอนออกไปได้ และเมื่อร่วมรวมกำลังบรรดา ประเทศราชของตนในแแหลมลายไก่แล้ว ก็ยกทัพเข้ารุกรานอาณาจักรชเวากะตะวันออก เจ้า

ธรรมวงศ์ (Dharmavamsa) บ้าง เป็นการตอบแทนในปี ก.ศ. 1006 ปราภูว่า บ้านเมืองและราชวงศ์ของ Dharmavamsa ถูกเผาผลตายตามๆ กัน Dharmavamsa ๑๙ สันพระชนม์ในการรุน และอาณาจักรของพระองค์คงอยู่สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

Hall กล่าวว่า การที่คริสต์ศาสนาอิสลามห้ามไว้ในที่สูบนั้น เป็น

เพาะสัมพันธ์ไม่ตรึงหน่วยคริสต์ยังกับเจนและกับอาณาจักร ทมิฬ (tamil) ของราชวงศ์โจห์
หากเจนหรือ ทมิฬ เข้าช่วยเหลือข้างขวาแล้ว ผลของสงครามคงเป็นทางตรงกันข้าม
เพื่อเป็นการตอบแทนในครั้งนี้ ภายหลังสงคราม กษัตริย์คริสต์ยกให้สร้างวิหารขึ้นหลังหนึ่ง
เพื่อให้เป็นที่สักครุณ์ถวายพระพรแก่จักรพรรดิจีน และสร้างวิหารอีกหลังที่เมือง Negapatnam
ในอินเดียตอนใต้ ซึ่งเป็นอาณาเขตของอาณาจักร ทมิฬ เพื่อให้เป็นที่พักของนักแสวงบุญ⁷
จากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะจากคริสต์ยที่เดินทางไปศึกษาพุทธศาสนาในอาณาจักร
ทมิฬ และกษัตริย์แห่ง ทมิฬ จะพระราชทานทรัพย์จำนวนหนึ่งเพื่อใช้บำรุงรักษา
วิหารแห่งนี้

อาณาจักรคริสต์ยสมัยสืบอม (คริสต์ศตวรรษที่ 11 - 14)

ภายหลังจากสงครามกับชาวยาโค้กในนาน ปรากฏว่ามีคริสต์ของคริสต์ยที่อาณาจักร
ทมิฬ นั่นเอง ที่กล้ายเป็นศัตรูคู่แข่งของคริสต์ยขึ้นมา ทมิฬ เป็นอาณาจักรที่มีปั้งคั่ง
รุ่งเรืองทางการค้าอย่างมาก ผลกระทบจากการเดินทางไปศึกษาพุทธศาสนาในอาณาจักร
ทมิฬ และกษัตริย์แห่ง ทมิฬ จะพระราชทานทรัพย์จำนวนหนึ่งเพื่อใช้บำรุงรักษา
วิหารแห่งนี้ ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดความตึงเครียดทางการค้าและภาระภาษีสำราญของ ทมิฬ
ที่จะเข้ามานำสั่ง แต่ก็ต้องเสียผลประโยชน์ไป
คริสต์ยคงจะได้พยายามกัดกันการค้าและการขยายอำนาจของ ทมิฬ ที่จะเข้ามานำสั่ง
ควบคุมระดับชาติ หรืออาณาจักรใดก็ได้ ในการใช้ห้ามเรืออย่างสูงจน ทมิฬ
ไม่พอใจ⁸ กองทัพของ ทมิฬ เริ่มรุกรานดินแดนอาณาจักรคริสต์ยในแหลมลายไบร้า
ปี ก.ศ. 1017 แท็กการโจมตีคริสต์ยท่านใหญ่เกิดขึ้นในปี 1025 ท่าทาง ทมิฬ เข้าทำลาย
ปัลลสกอมเมืองสำคัญ ๆ ในอาณาจักรรวมทั้งเมืองหลวงที่อยู่ Palembang จนได้รับความ
เสียหายยับเยิน แท็ก ทมิฬ มิได้แค่ใจจะเข้ามายึดครองคริสต์ยเป็นการต่อ仗 เมื่อได้ทำลาย
สถานที่และบริเวณที่สำคัญ แท็ก ทมิฬ ได้ยกตัวไปตั้งกระนั้น การรุกรานของ ทมิฬ ครั้นนี้มีผลให้คริสต์ยถูกทำลายจนต้องก่อตั้งลง
อย่างมาก และทั้งหมดนี้มา ถึงในสามารถที่จะพื้นฟูอิฐาน้ำดินให้รุ่งเรืองเทียบเท่าสมัยก่อนได้
อีกเล็ก เรื่องราวของคริสต์ยนั้นแค่ปี ก.ศ. 1025 จนถึงประมาณ ปี 1077 เวียนหาอยไป
ทักษิณ ระยะนี้คงเป็นระยะที่คริสต์ยพยายามที่จะจากความเสียหาย

ในปี ก.ศ. 1077 เอกสารของจีนได้กล่าวถึงการรับหยกจากศรีวิชัย แสดงว่าในเวลาดังกล่าว ศรีวิชัยสามารถตั้งตัวให้อิสกอรังหนึ่ง ถังเมี้ยะไม่นักงห์กันสมัยก่อน และมีหลักฐานที่ทำให้ทราบว่า สูญญากลางของศรีวิชัยได้ข้ามจาก Palembang มาอยู่ที่เมือง Jambi ทางเหนือ ซึ่งเคยเป็นเมืองสุนย์กลางของอาณาจักร Malayu มาก่อน

ภายหลังที่ตั้งตัวขึ้นใหม่ไก่อิสกอรังนี้ ศรีวิชัยได้หันมาค้าเนินนโยบายเป็นมิตร ไม่ครุกรุนแรง ที่เคยเป็นศรีวิชัยกันมาก่อน คือ ไกด์กลงทำสัญญาไม่รุกรานกัน (Modus Vivendi) กับอาณาจักรชาvacatadeวันออก และได้กลับเป็นไม่ตรีทำการค้ากับ หมิพ ใหม่อิสกอรัง

ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 12 มีอีกว่าเป็นระยะที่อาณาจักรศรีวิชัยก่ออิสอม อ่านจูลองก่างชา ฯ นักเขียนชาวจีนชื่อ Chou K'iu-fee ได้จัดให้อาณาจักรศรีวิชัย เป็นอาณาจักรที่มีอำนาจเป็นอันดับสาม อันดับที่ 1 ไกด์ก่ออาณาจักรอาหรับ ที่ 2 คืออาณาจักร Kediri ในช่วงเวลาเดียวกัน แสดงว่าในสมัยนี้อาณาจักรในชวาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็น สูญญากลางทางการค้าในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือแทนศรีวิชัย ศรีวิชัยต้องหันไปใช้วิธีการปล้นสกุนภ์ เรือลินค้าและบังคับให้ม้าออกทั่วช่องคน

อย่างไรก็ต ในการสมัยคริสตศตวรรษที่ 13 ตอนตน ศรีวิชัยยังคงสามารถควบคุม หัวเมืองขึ้นในเกาะสุมาตราและแหลมมลายูไว้ได้ ทั้งยังมีอำนาจในช่องแคบมะละกา เอกสารของจีน (คือ บันทึกของ Chau-Ju-kua เจ้าน้ำที่ความคุ้มครองค้าของจีนที่เมือง Ch'uan Chou ในมลกุล Fukien) ได้กล่าวถึงสภาพที่ ฯ ไปในอาณาจักรศรีวิชัย ว่า ตัวเมืองหลวงนั้นเป็นเมืองที่มีลักษณะงามมาก เรียกว่าเป็นเมืองแห่งล้านนา (Water City) ประชาชนมักอาศัยอยู่ในเรือนหรือไม้กั้งสร้างบ้านบนแพ ๙

ครั้งถึงตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 13 อ่านจากของศรีวิชัยก่อเลื่อมลงอย่างรวดเร็ว จนถึงระดับที่บรรดาหัวเมืองขึ้นในสุมาตราและในแหลมมลายูบางเมืองสามารถแยกตัวออก เป็นอิสระได้ เช่น Jambi หรือแคว้น Malayu ที่เริ่มส่งคณะหยุดของตนเองเป็นเอกเทศ ไปยังราชสำนักจีน (แสดงว่า Malayu ไม่ได้อยู่ใต้อำนาจศรีวิชัยอีกต่อไป) เนื่อง Kampar ทางฝั่งตะวันออกของสุมาตราและอาณาจักร Tambralinga (หรือ Ligor) ทางเหนือของแหลมมลายู

ปัจจัยที่ทำให้อ่านาจของศรีวิชัยเสื่อมลงอย่างรวดเร็วในสมัยคริสตศวรรษที่ 13 นี้ มืออย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยทางด้านการค้า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระบบการค้าระหว่างจีนกับอาเซียนตอนออกเจียงไห่และประเทศอื่น ๆ ทางฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ทำให้ศรีวิชัยไม่ได้เป็นศูนย์กลางทางการค้าอีกต่อไป กล่าวก็อ ตั้งแต่สมัยต้นคริสตศวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ราชบุลจีน โภคเจพะในสมัยราชวงศ์ Sung (1127 – 1278) และสมัยราชวงศ์ หงวนหรือมองโกล (1278 – 1367) มีนโยบายสนับสนุนให้พ่อค้าจีนเดินทางไปค้าขายกับคินແคนต่าง ๆ โดยตรง ก่อนหน้านั้นพ่อค้าต่างชาติมักจะต้องเป็นฝ่ายเดินทางไปยังประเทศไทย จำนวนมากกว่าพ่อค้าจีนจะเดินทางออกนอกประเทศ ส่าเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาวจีนจำกัดลงเดินทางออกไปแสวงโชคในประเทศมากขึ้นก็อ คินແคนทางฝั่งทะเลตอนใต้ของจีนมีประชากรที่วิ่งงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก การประกอบอาชีพในคินແคนนั้นจึงสืบทอดกันกว่าเดิม เมื่อพ่อค้าจีนแล่นเรือออกมาก็ขายสินค้ากับคินແคนจีนในสมัยนั้น เมืองท่าที่พ่อค้าจีนเข้ามาวางไม่ใช่เมือง Palembang หรือ Jambi อีกต่อไปแต่กลับเป็นเมืองท่าของอาณาจักรชาวภาคตะวันออก และเมืองท่ารอบอ่าวไทย เพาะระบุ่น้ำตื้นมากกว่า และพ่อค้าจีนสามารถหาซื้อสินค้าที่เมืองตามต้องการได้ และในสมัยราชวงศ์หยวน เมื่อพ่อค้าจีนໄก้ขยายเขตการค้าของตนออกไปถึงคินແคนรอบมหาสมุทรอินเดีย ในชากลัน พ่อค้าจีนก็มักจะตามเมืองท่าต่าง ๆ ทางตอนเหนือของสุมาตรา ซึ่งในขณะนั้นก็กำลังพยายามตีตัวออกจากอาณาจักรศรีวิชัย Palembang และ Jambi ก็ถูกความสำคัญในฐานะเมืองท่าระหว่างทางลงตามลำดับ ทำให้ศรีวิชัยสูญเสียพลประทัยชน์ไปมาก และในที่สุดก็หันไปใช้วิธีปล้นสกุน์ และใช้กำลังบังคับให้เรือสินค้าของชาติต่าง ๆ เข้ามาวางที่เมืองท่าของตน

2. ปัจจัยทางด้านการเมือง ในขณะที่ศรีวิชัยเริ่มเสื่อมอ่อนแอลง อาณาจักรในชาวภาคตะวันออกก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ ในสมัยคริสตศวรรษที่ 13 นี้ อาณาจักรในชาวที่มีอ่านาจเป็นอย่างมากก็อ อาณาจักรสิงห์ส่าหรี (Singosari) (ค.ศ. 1222 – 1292) และต่อมาได้แก่ออาณาจักรมัชปาหิต (Majapahit) (ค.ศ. 1293 – ประมาณ ค.ศ. 1520) อาณาจักรทั้งสองได้เข้าริบตอนอ่านาจของศรีวิชัยในบริเวณช่องแคบซุนดาและมะละกาได้สำเร็จ บริเวณชาวตะวันตก คินແคนในแหลมมลายู และแม้แต่ออาณาจักรศรีวิชัยเอง ก็ได้ซื้อว่า

ทกอยู่ในเขตอิทธิพลหรืออีกนักหนึ่ง รวมอยู่ในสหภาพัตรรัฐอินโดจีนเดิมที่มี Singosari เป็นญูนันดา และในเวลาต่อมาอาณาจักร Majapahit ก็เป็นทางการรับคำแนะนำญูนันดา ที่มาจาก Singosari การสูญเสียอิทธิพลในช่องแคบหั้งสองห้าในศรีวิชัยสูญเสียผลประโยชน์ที่เป็นอันมาก นอกจากราชอาณาจักรในช่วงเวลา อาณาจักรที่วิชัยกังกูริครองไปได้ของอาณาจักรทางเหนือของตนให้หายทั้งอยู่ในสุโขทัย ซึ่งหมายความเข้าแทรกแซงมาเมื่ออาณาจักรในแหลมลายไนศิลาราชของพ่อขุนรามคำแหงแห่งอาณาจักรสุโขทัยได้กล่าวว่า อาณาจักรของสุโขทัยยังนั้นได้ไปดึงครรค์เรืองราช (Ligor) และลงมาทางวิคุณเดิงสิงคโปร์¹⁰

ตั้งแต่ปลายสมัยคริสต์ศักราชที่ 13 นี้เอง ชื่อของศรีวิชัยก์เริ่มเลื่อนหายไปจากบันทึกของบรรดาพ่อค้าและนักเดินทางชาติต่างๆ และในปี ค.ศ. 1365 หนังสือโคลงเล่มหนึ่ง ซึ่งถือกันว่า เป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชวา คือหนังสือชื่อ นากรา เกรอ คาดาม่า (Nagarakertagama) (แต่งขึ้นใน ค.ศ. 1365 โดย Prapantja ซึ่งเป็นหัวหน้านักบวชในราชสำนักของ Majapahit) ได้บันทึกไว้ว่า อาณาจักรศรีวิชัยตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักร Majapahit เสียแล้ว เอกสารจึงให้บันทึกไว้เช่นกันว่า ในระหว่างปี 1369 - 1382 ศรีวิชัยโคลงสั่งหุ่นไปทั่วราชสำนักจีน และขอร้องให้จีนช่วยสนับสนุนศรีวิชัย ที่ต้องทนอุปสรรคจาก Majapahit จักรพรรดิจีนคงจะเห็นชอบด้วย ในปี ค.ศ. 1377 โคลงสั่งหุ่นนำพระราชนารีสานมาภิญญาจักรศรีวิชัย พระราชนารีสานนี้มีใจความยินยอมรับอธิปไตยของศรีวิชัย แต่ทาง Majapahit ลื้นทราบการติดต่อนี้เสียก่อน กำลังทัพของ Majapahit จึงยกสั่งมาทำลายอาณาจักรศรีวิชัย และเมื่อคดะหุ่นจีนเดินทางมาถึง ท่าทาง Majapahit ทั้งจับหุ่นจีนประหารชีวิตเสียอีกด้วย ในปี ค.ศ. 1397 กษัตริย์แห่ง Majapahit ได้ประกาศรวมอาณาจักรศรีวิชัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ Majapahit และสั่งเจ้าหน้าที่มาปักครองในฐานเป็นเมืองชื่อ ในการนั้น มีชาวจีนซึ่งเป็นพวกพ่อค้าและใจรัสดัดอาศัยอยู่ในเมือง Palembang ประมาณ 3-4 พันคน กันจีนเหล่านี้ได้เลือกหัวหน้าที่เป็นจังหวัดหน้าที่ปักครองคือหัวหน้า ทาง Majapahit ที่ไม่ได้ขึ้นหัวหน้าหรือให้ความสนใจ Palembang อีกทาง ต่อมาเมืองนี้ก็เรียกว่า Batamhang ซึ่งหมายความว่า ตลาดน้ำใหญ่ แต่ต่อมาก็เปลี่ยนชื่อเป็นปัตตานี ตามที่เรียกในภาษา Tomé Pires นักเดินทางชาวโปรตุเกสในสมัยคริสต์ศักราชที่ 16 ได้กล่าวว่า มีเชื้อสายของกษัตริย์ศรีวิชัยได้หนีออกจากการเมือง Palembang พร้อมกับภรรยาที่ติดความภู่นุนหนึ่ง ผู้หนึ่งหน้าไปทั่วสิงคโปร์ (หรือ Tumasik) และคุณแม่ได้ไปตั้งเมือง Malacca ที่นี่

ศินแคนในตอนในของสุมาตราที่ดัดจากอาณาจักรศรีวิชัยเข้ามายังตะวันตกเนื่อง
ไป ต่อมาก็มีเชือสายกล้วยศรีวิชัยเร็วมาสถาปนาอาณาจักรขึ้นเรียกว่า อาณาจักรมินังกาเบา
(Minangkabau) อาณาจักร Minangkabau ในมีนิโซนยาดีคือภาษาที่กับประเทศ
ภาษาที่กับอย่างใกล้ชิด และต่อมาได้รวมเอาแคว้น Malayu หรือ Jambi เข้าไว้ใน
อาณาจักรจนถาวร

2. อาณาจักรในชวา

อาณาจักรชวาภาคกลาง

เอกสารของจีนเริ่มกล่าวถึงอาณาจักรในเกาะชวาเป็นครั้งแรกในราชวงศ์ศุโคลมุน
ที่ 5 ตอนตน พะกิกชราจันยูหนึ่งชื่อ พาเฉียน (Fa-Hsien) ได้เดินทางไปศึกษาตนกว่า
เก้าปีกับพุทธศาสนาที่ประเทศไทยเดียว ชาบล์ได้มาแนะนำที่เกาะชวานี้ ค.ศ. 413-414
ในบันทึกการเดินทางของ Fa-Hsien เรียกอาณาจักรในเกาะชวาว่า เยปตี (Ya-p'o-ti)
และกล่าวว่าประชาชนของ Ye-p'o-ti เป็นพหุชนอกศาสนา นักประวัติศาสตร์ยัง¹⁰
ไม่สามารถลงความเห็นได้ว่า อาณาจักร Ye-p'o-ti นี้ตั้งอยู่ส่วนใดของชวา

หลักฐานอันเกี่ยวกับอาณาจักรชวาในสมัยศุโคลมุนที่ 5 คือ ติโลจารีกภาษาสันสกฤต
ที่จารีกไว้ในราوا ปี ค.ศ. 450 จารีกหลักที่กล่าวถึงอาณาจักรคาดุมะ (Taruma) ซึ่ง
สันนิษฐานว่า มีศูนย์กลางอยู่บริเวณเมืองจาการ์ตา (Djakarta) ในปัจจุบัน สำหรับ
ชาร์ John F. Cady สันนิษฐานว่า Taruma และ Ye-p'o-ti คืออาณา
จักรเดียวกัน¹¹ ภารยธรรมลินเดียได้แพร่หลายมาสู่อาณาจักรในชวาแล้วในสมัยนี้ นอกจาก
ภาษาสันสกฤตที่ปรากฏในหลักศิลปะจารีกแล้ว เรื่องราวจากชื่อกล้วยศรีวิชัยของ Taruma
ที่ปรากฏในศิลปะจารีกเป็นชื่อตามแบบอินดู คือ ปูรนาวนัน (Purnavarman) นอกจาก
Ye-p'o-ti และ Taruma แล้ว ในสมัยศุโคลมุนที่ 5 นี้ เอกสารจีนยังกล่าวถึง
อาณาจักรที่ชื่อ ไฮโลトイ (Ho-Lo-to) หรือไฮโลตัน (Ho-Lo-t'an) คำยี้
นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า ต่อไปจะเจริญลืมมาเป็นอาณาจักรโนลิง (Ho-ling) หรือ
กัลิงกะ (Kalinga) ในสมัยศุโคลมุนที่ 7 Ho-ling ที่อยู่ตอนกลางของชวา

ทางภาคตะวันออกของ Ho-ling
นิอานจารเล็ก ๆ อีกแห่งหนึ่ง มีศูนย์กลางอยู่บริเวณ
ตอนใต้ของเมืองสุราษฎร์ฯ (Surabaja) ในปัจจุบัน¹²

จากหลักฐานที่ได้ดังกล่าว พอจะสันนิษฐานได้ว่า ในราชสมัยคริสตศตวรรษที่ 5 ถึง 7 ในເມັນານີ້คงจะมีอาณาจักรอยู่ ทั้งอยู่ในส่วนต่าง ๆ บรรดาชนชั้นสูงที่ปกครองอาณาจักรเหล่านี้ เป็นพวกที่ได้รับการยศธรรมอินเดียในการปกครอง ศ่าสนา และทางอัคชರศาสตร์ เช่นเดียวกับผู้ปกครองอาณาจักรอื่น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทางด้านการค้า เริ่มค้าขายกับจีนโดยตรง และค้าชายฝั่งที่อันดับต้น ๆ เช่น อินเดีย ค่าหรน และเปอร์เซีย ส่วนประชุมส่วนใหญ่เป็นเมืองกร และยังคงยึดตือปฐบดีตามประเพณีเดิมของพากคน อารยธรรมอินเดียมีค่าแพร่หลายไปถึงประชาชนสามัญเหล่านี้แต่อย่างไร

ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 8 เรื่องราวเกี่ยวกับชวาได้หลักฐานมาจากการศึกษาภาษาล้านสกุล ค้นพบในวิหารทางท่าสนาหารามซึ่งอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเจดีย์ Borobudur (เจดีย์ Borobudur ทั้งอยู่ในที่ร้าง Kedu ในช่วงภาคกลาง) จากรากน้ำใจกรีกในปี ก.ศ. 732 มีใจความกล่าวถึงกษัตริย์พระองค์หนึ่งมีพระนามว่า Sanjaya ปกครองอาณาจักรชื่อ Mataram และกล่าวถึงการที่พระเจ้า Sanjaya ให้สร้างศิวลึงค์ขึ้น

อาณาจักร Mataram จะมีกำเนิดมาอย่างไร ยังเป็นความมืดมนสำหรับนักประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่า ก่อนสมัยคริสตศตวรรษที่ 8 นี้ ชวยังแบ่งแยกเป็นอาณาจักร ช่อง ๆ และต่างกันห่างไกลซึ่งกันอยู่เช่นเดียวกันอย่างมาก แต่แล้วมี Mataram รวมอยู่ด้วย ต่อมานำในสมัยคริสตศตวรรษที่ 8 Sanjaya ผู้ปกครอง Mataram มีอำนาจ เชื่อมโยงเข้า สามารถปราบปรามແวนแควนอื่น ๆ บางแห่งได้ และรวมเข้ามาอยู่ใต้ดินาจช่อง Mataram ต่อจากนั้น จึงสถาปนาอาณาจักรใหญ่โดยชื่อว่า Mataram ตามชื่อแควนเดิมของพระองค์¹³ และมีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่บริเวณตอนกลางของชวา

Mataram มีศูนย์กลางประจำตัวของตนโดยตรง แต่ยังยอมให้เจ้านาย เดิมของແวนแควนที่อยู่ใต้ดินาจ ได้ปกครองอาณาจักรของตนต่อไปเป็นส่วนใหญ่ แต่ต้องส่ง

บรรณาการแก่ Mataram เพื่อแสดงความส่วนภัยก็ และเชื่อฟังคำสั่งของ Mataram ในกรณีที่ต้องการ ปัญหาสำคัญอันหนึ่งของอาณาจักรเหล่านี้ ก็คือ บรรดาแวน์เดวันที่อยู่ในอาณัติมักพยายามแยกตัวออกเป็นอิสระด้วยโอกาส เช่น รัฐบาลกลางอ่อนแอบหรือเกิดเรื่องวุ่นวายในราชวงศ์

ศาสนานิยมกันอยู่ในราชสำนักของ Sanjaya ต่อศาสนาธรรมลัทธิบูชาพระศิวะหรือไศวนิการ ประเพิ่มนิ ฯ ทางศาสนาธรรม ก็คงแห่งหลักอยู่ในหมู่ชนชั้นสูงของ Mataram ครับ

พระนามของ Sanjaya จะปรากฏอีกครั้งในจารึกอักษรนิง ซึ่งจารึกไว้ใน ค.ศ. 907 จารึกหลักนี้ ศาสตราจารย์ Stutterheim เป็นผู้ค้นพบที่ในบริเวณที่ร้าน kedu ในช่วงภาคกลางอีกเช่นกัน จารึกให้กล่าวถึงกษัตริย์ของอาณาจักรช่วงภาคกลางในขณะนั้น ซึ่งมีชื่อว่า Maharaja Balitung และยังให้รายพระนามกษัตริย์อีก 9 พระองค์ ที่ครองราชสมบัติตามกัน Balitung กษัตริย์พระองค์แรกในรายพระนามนี้คือ Sanjaya สิ่งที่ทำให้นักประวัติศาสตร์สงสัยเกี่ยวกับรายชื่อนี้คือ กษัตริย์อีก 9 พระองค์ต่อจาก Sanjaya รวมทั้ง Balitung ด้วยนั้น ต่างมีคำนำหน้าพระนามว่า Maharaja ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นคำนำหน้าพระนามที่กษัตริย์ราชวงศ์ไศลendra (Sailendra) แห่งช่วงภาคกลางนิยมใช้ ราชวงศ์ Sailendra รุ่งเรืองอยู่ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 8-9 และเป็นราชวงศ์ที่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานที่แห่งหล่ายมาสู่ช่วงจากแคนันเบงกอล และจากอินเดียภาคตะวันออกเฉียงใต้ แต่ Sanjaya มิได้นับถือศาสนาพุทธ Sanjaya จะเป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์ทั้ง 9 พระองค์นั้นหรือไม่ และรายชื่อที่ปรากฏจะเป็นรายการของกษัตริย์ราชวงศ์ Sailendra ทั้งหมดหรือเปล่า ปัญหานี้ได้คลี่คลายโดยนักประวัติศาสตร์อยู่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อินโดเนเซียนากที่สุดอยู่หนึ่ง คือ ศาสตราจารย์ Dr. de Casparis จากหลักฐานต่าง ๆ มากมาย Dr. de Casparis สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ราชธานี กษัตริย์ทั้ง 10 พระองค์ที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักนี้มีไช่กษัตริย์ในราชวงศ์เดียวกันทั้งหมด แม้มีสองราชวงศ์คือ ราชวงศ์ที่สืบทอดเชื้อสายมาจาก Sanjaya ซึ่งเป็นพวงนับถือศาสนาธรรม และราชวงศ์ Sailendra ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้นจึงกล่าวไว้ว่า ตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 732 จนถึงประมาณ ค.ศ. 832 ในช่วงภาคกลางมีสองราชวงศ์ที่มีอำนาจอยู่ในเวลา

เดิมกัน แต่ทว่าภาษาหลังสมัย Sanjaya และ อ่านราชาช่วงที่สอง Sanjaya ทกเป็น
รอง มีฐานะเปรียบเสมือนเป็นประเทศราชของอากรราชวงศ์ Sailendra

กำเนิดของราชวงศ์ Sailendra ยังเป็นเรื่องลึกลับสำหรับนักประวัติศาสตร์
ในปัจจุบันอยู่ เช่นเดิมกันกับกำเนิดของอาณาจักร Mataram คำว่า Sailendra
มาจากคำในภาษาสันสกฤต แปลว่า ราชาแห่งภูเขา (King of the Mountain)
ซึ่งมีความหมายเดียวกับชื่อและคำแห่งนักษัตร์ของอาณาจักรพูนัน (Funan) หรือพนม
ทั้งการสูญเสียของอาณาจักร Funan ในตอนนั้นของศตวรรษที่ 7 อยู่ในระยะใกล้เคียง
กับการก่อตัวของอาณาจักรชเวรากาคกลางของพวก Sailendra นักประวัติศาสตร์บางท่าน
จึงสันนิษฐานว่า พวก Sailendra สืบทอดสายมาจากราชวงศ์ที่ปั้กครอง Funan มา
ก่อน แต่นางท่านก็มีความเห็นว่า พวก Sailendra ตั้งชื่อราชวงศ์ของตนให้มีความหมาย
เดียวกับพวก Funan เพราะประสงค์จะแสดงตนเป็นผู้ใดค่าน้ำใจในเมืองคาดเนื้อสินแทน
กษัตริย์แห่ง Funan ก็ได้¹⁴

ราชวงศ์ Sailendra พยายามจะแพร่ขยายอำนาจออกไปนอกเกาะชวาด้วย
หลักฐานของอาณาจักรจัมป้าและเวียดนามทำให้ทราบได้ว่า กำลังจากชเวราโกเข้ารุกราน
นครลิจธรรมราช (Ligor) จัมป้า และแก้วนังคោះ เกี้ย รวม 6 ครั้ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 767
เป็นต้นไป¹⁵ สำหรับตั้งเกี้ยถูกกราณในปี ค.ศ. 774 และ 787 เอกสารอstrar ḥarṇg kālā¹⁶
ไว้ว่าทรงก่ออาเริกของชเวราเจนว่า อ่านชื่อ sailendra ได้แผ่ขยายไปถึงอาณาจักรเมียว
หรือเจนลัทธอนไถ้วยในตอนกลางของคริสตศตวรรษที่ 8 กษัตริย์ที่มีชื่อพระองค์หนึ่งของเมียว
คือ ชา耶วรมันที่ 2 (Jayavarman II) ก็เคยทำนักอัญในราชสำนักของ Sailendra
ในช่วยวันฐานะตัวประกัน (หรือ Jayavarman II อาจลืมไปกังชราโดยใจสมัครก็ได้)
มาก่อนที่พวก Sailendra จะส่งไปให้ปั้กครองอาณาจักรเจนลัทธใน ค.ศ. 802 แท้อีก
ประมาณ 10 ปีต่อมา เจนลัทธก็เข้มแข็งจนสามารถปลดปล่อยตัวจากอาณาจักรชเวราได้ การที่
อินเดียของพวก Sailendra ได้ไปถึงเมียวทำให้เกิดนาฏหยาดนิภัยมหานานและกิจกรรม

ในช่วงของ หลักฐานสำคัญทางโบราณคดีที่เหลืออยู่แสดงว่า ในสมัยพวก Sailendra ปกครองช่วงนี้ อาณาจักรชาวภาคกลางจะต้องมีความเจริญสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางสถาปัตยกรรมและปฏิมากรรม ทั้งจะต้องมีอานาจ คือ มีแรงงานให้ผลอยู่เป็นอันมาก และมีกำลังทางเศรษฐกิจรุ่งเรือง จึงสามารถผลิตผลงานการก่อสร้างอันมีศรัทธาและมีคุณค่าทางศิลป์เป็นอย่างสูงได้ ผลงานชิ้นดังกล่าวซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญทางโบราณคดีเก่าแก่ที่สุดในโลก คือ เจดีย์หงส์หราศานานิกายหมายเหตุเรียกว่าเจดีย์ ในโรบูดูร์ (Borobudur) สร้างขึ้นในราช ศ. 800

เจดีย์ Borobudur ตั้งอยู่ในที่ราบ Kedu ในภาคกลางของชวา และอยู่ห่างจากเมืองยกยาการ์ตา (Jogjakarta) ไปทางเหนือประมาณ 40 กิโลเมตร ตัวเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาเจดีย์หงส์หราศานานี้ สร้างอยู่บนเนินเขา เจดีย์มีลิ่วน้ำสูงประมาณ 150 ฟุต ที่สูงที่สุดในกองฐานล่างสุดมีห้องลับ 123 ห้องเมตร ฐานของเจดีย์ประกอบด้วยชั้นหินรูปสี่เหลี่ยม 6 ชั้นซ้อนกันขึ้นไป ชั้นล่างจะมีขนาดใหญ่ที่สุด และชั้นตื้นไปจะมีขนาดเล็กลงตามลำดับ ตามผนังของชั้นหินเหล่านี้ จะมีภาพลักษณ์ต่างๆ เป็นอันมาก ต่อจากชั้นฐานสี่เหลี่ยมห้อง 6 นิ้วขึ้นไป จะเป็นชั้นฐานรูปคลื่น 3 ชั้น แต่ละชั้นมีเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาองค์เล็ก ๆ สร้างอยู่โดยรอบ ทรงกลังของชั้นบน มีเจดีย์องค์ใหญ่ที่สุด ซึ่งเป็นส่วนยอดของเจดีย์ Borobudur นี้ 16

คำว่า Borobudur นี้ สันนิษฐานว่ามาจากคำภาษาสันสกฤตคือ Bara ผสมกับ beduhur Bara แปลว่าวิหาร ส่วน beduhur แปลว่าเหนือ รวมแล้วแปลว่า วิหาร นี้สร้างอยู่บนยอดเขา แต่ Dr. de Casparis มีความเห็นว่า ชื่อเต็มของ Borobudur คือ Bhumiambharabudhara ซึ่งแปลว่า วิหารแห่งการสร้างสมความดีห้อง 10 ชาติของพระโพธิสัตว์ (The Monastery of Accumulation of Virtue of the ten stages of the Bodhisattva)

นอกจากจะเป็นหงส์หราศานานิกายหมายเหตุที่ใหญ่ที่สุดแล้ว Borobudur ยังเป็นรูปจำลองของจักรวาล (Universe) อีกด้วย ตามคติทางพุทธศาสนาในภัยหมายเหตุนี้ จักรวาลแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นแรกเรียกว่า กามاثาตุ (Kamadhatu) เป็นที่อยู่ของมนุษย์ปุถุชนที่กังวลเรื่องความดีชั้นสอง คือ กามาราม 2 ชั้นแรก ภาพลักษณ์ตามผนังชั้นห้องนี้ จึงเป็นภาพที่แสดงชีวประจําวันของ

มนุษย์ แสดงให้เห็นกฎแห่งกรรม คือ ไกรทำตีไก่ ทำซ้ำไก่ช้า ไกรทำซ้ำจะตกนรก ส่วนผู้ทำตีจะไปเกิดในสวรรค์ ชั้นต่อจากภาราตุ คือ รูปชาตุ (Rupadhatu) เป็นชั้นที่อยู่ของผู้หลุดพ้นจากกิเลสต่าง ๆ ในทางโลกแล้ว ส่วนของ Borobudur แสดงรูปชาตุ คือฐานสี่เหลี่ยมสี่ชั้นถัดขึ้นมาจากการส่องชั้นแรก ภาพลักษณะชั้นที่สองนี้แสดงพระพุทธประวัติและพระชาติต่าง ๆ ของพระโพธิสัตว์ ชั้นสูงสุดในจักรวาล คือ อรูปชาตุ (Arupadhatu) คือ ฐานวงกลมหั้ง 3 ชั้น และองค์พระสูงใหญ่ทรงกลาง ส่วนนี้ของ Borobudur จะไม่มีรูปสลักใด ๆ ¹⁷

ในปัจจุบันรูปสลักในฐานล่างส่องชั้นแรก ซึ่งแสดงภาราตุนั้น เห็นได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่ถูกดราบปิดไว้ด้วยกากบาทิน เนื่องที่มีผู้ทำกากบาทินปิดไว้ ลับนิษฐานได้ว่า คงเป็นเหตุการณ์ท้องกันมีให้ด้วยความเจตนาของชาวไทยลงมา ก่อนจะก่อสร้างเจดีย์ Borobudur ในครั้งเดียว หรืออาจเป็นเหตุผลตามความเชื่อทางศาสนา กล่าวคือ กษัตริย์ทรงสร้างเจดีย์นี้ ก่อมามีความคิดว่า พระองค์ได้บรรลุโสดาบันหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ดังเช่นมนุษย์ทั้งหลายในชั้นภาราตุลักษณะที่อยู่บนยอดแหลม จึงสั่งให้ช่างทำกากบาทินปิดส่วนที่แสดงภาราตุไว้เสีย ในสมัยสังคสมันโลกรั้งที่สอง ชาวตุกิญจน์ยึดครอง รัฐบาลตุกิญจน์ในช่วงไก่ห้าพระเทศากำแพงหินอ่อนบางส่วน ทำให้เห็นรูปสลักหายไปได้ ¹⁸

ดังเมื่อว่าลักษณะการก่อสร้างของเจดีย์ Borobudur จะเป็นแบบกิลปสมัยคุปตะของอินเดียก็ตาม แต่นายช่างชาวชวาที่สร้างเจดีย์นี้นั้น ก็ได้สอดส่องลักษณะเฉพาะของกิลปชวาไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพแกะสลักหนุนค่า ซึ่งแสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชวาในสมัยกรีศศิคุรรัฐที่ 9 รูปบุคคลที่สลักไว้นั้น เป็นลักษณะชาวอินโดเนเซียก่อร่างแท้จริง หาใช่ชาวอินเดียไม่ เจดีย์ Borobudur จึงเป็นทุหตเจดีย์ที่แสดงถึงกิลปการก่อสร้างและการแกะสลักที่มีคุณค่าอย่างสูงของชาวชวาอย่างแท้จริง

นอกจากเจดีย์ Borobudur แล้ว ยังมีพุทธเจดีย์อื่น ๆ ที่เป็นมรดกของราชวงศ์ Sailendra สร้างไว้ในที่ราบ Kedu นือก ที่สำคัญไก่แก่ เจดีย์เมนดุต (Mendut) เป็นคน

ภายในห้องที่ราชวงศ์ Sailendra ลืมอ่านจากชาวกาดกลางแล้วไม่นาน

ศูนย์กลางความเจริญในช่วงไประบุปถุกตะวันออกแทน Borobudur และศาสนสถานอันสำคัญอื่น ๆ ในภาคกลางซึ่งถูกหอบหิ้วให้รุกรามลงเรื่อยมา จนดึงสมัยที่เนเธอร์แลนด์เข้าปกครองช่วง จึงมีการซ่อมแซมโบราณสถานของชาวนี้เป็นการใหญ่

ในตอนตนคริสตศตวรรษที่ 9 คือ ในปี ค.ศ. 832 ก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในอาณาจักรชวาภาคกลาง ที่ราชวงศ์ของ Sanjaya สามารถปลดគัวอกจากอำนาจของราชวงศ์ Sailendra สำเร็จ นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า เหตุที่ทำให้อันนาจของ Sailendra เสื่อมลงนั้น เป็นพระภัตติริย์องค์สุดท้ายของ Sailendra ที่จะໄคปกรองในช่วง คือ พลputra (Balaputra) ไคชั้นกรองราชสมบัติในขณะที่ทั้งทรงพระเยาว์อยู่มาก ฝ่าย Sanjaya จึงแข่งขันได้¹⁹ Balaputra พยายามค่อสู้เพื่อชิงอำนาจกลับคืน แต่กระทำไม่สำเร็จ พระพะร่องค์ท่านแพ้ในสังคมรากันพาก Sanjaya ในปี ค.ศ. 856 และต้องเสียจี้ลักษณะจากชวาไปถังอาณาจักรศรีวิชัยในสุมาตราด้วยความไม่แล้ว

เมื่อเชื้อสายของ Sanjaya ได้มีอำนาจในอาณาจักรชวาภาคกลางแทนราชวงศ์ Sailendra นั้น ทำให้ศาสนาราหมณ์ สังคมที่ศรัทธาในกิจกรรมกลับรุ่งเรืองขึ้น และเป็นแรงผลักดันให้มีการก่อสร้างเทวสถานทางศาสนาหาราหมณ์ที่มีความสวยงามและใหญ่โตและมีชื่อเสียงไม่แพ้ เจดีที่ Borobudur อยู่ในปัจจุบันนี้ เทวสถานแห่งนี้คือหมู่เจดีที่ร้าน Kedu ที่เรียกว่า เจดีปรมบานัน (Prambanan) สันนิษฐานว่า สร้างในสมัยของพระเจ้า Daksa (ค.ศ. 910 - 919) อันเป็นภัตติริย์ที่จากพระเจ้า Balitung (898-910)

ในปี ค.ศ. 928 ไคชั้นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นอีกในอาณาจักรชวาภาคกลาง กล่าวคือ อาณาจักรชวาภาคกลางถูกกละทิ้งไปอย่างกระหันหัน และปราศจากการร้อย ใจ ๆ ศูนย์กลางของอาณาจักรถูกย้ายไปถังชวาภาคตะวันออกแทน นักประวัติศาสตร์บางท่าน สันนิษฐานว่า อาจ เป็นพระภิกษุคนหนึ่งที่นำความเชื่อในศาสนาพุทธมาเผยแผ่ในชวาภาคกลาง ที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปในประวัติศาสตร์ชราบที่เกิดขึ้น หากเกิดเหตุการณ์นี้ ศาสนสถานแห่งสำคัญ ของชวาภาคกลาง เช่น Borobudur หรือ Prambanan กงถูกทำลายเสียหายไม่ค่าใช้ ซึ่งสมบูรณ์ทั้งประวัติศาสตร์ในปัจจุบันเป็นแน่ และหากเกิดการเผาไหม้กันทั้งชั้ยา- ชั้รชา คงท้องเป็นไฟร้อนแรงที่มีบุ้งเสียงร้าวมาก แท้เหตุใดอาณาจักรใหม่ ในชวาภาคตะวันออกจึงสามารถเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะถือใช้กำลังบุญ เป็นอันมากในการบุกเบิกพื้นที่ที่เป็นอาณาจักร →

ขึ้นໄກ นักประวัติศาสตร์จึงสันนิษฐานว่า กษัตริย์ชื่อ พระเจ้า Sindok (ครองราชย์ ก.ศ. 929-947) ถ่ายญี่ปุ่นย์กลางอาณาจักรไปยังช่วงภาคตะวันออก เพราะเหตุผลทางการเมือง ที่อ Sindok หนึ่งเกรงอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัย และยังกล่าวว่า เชื้อสายของ Balaputra (ซึ่งเป็นพ่อคราชวงศ์ Sailendra) จะกลับมาเรียกร้องสิทธิหรือแย่งชิงคินแคนในช่วงภาคกลางໄກ จึงจัดการย้ายญี่ปุ่นย์กลางของอาณาจักรไปทางช่วงภาคตะวันออกให้ห่างไกลจาก ศรีวิชัยมากขึ้น

อาณาจักรในช่วงภาคตะวันออก

ความเป็นไปในอาณาจักรช่วงภาคตะวันออกในระยะแรก ๆ ไม่ค่อยมีหลักฐานคง หอดามาถึงปัจจุบันนัก ในสมัยของ Sindok นักประวัติศาสตร์ทราบแต่เพียงว่า Sindok ครอง ราชสมบัติร่วมกับพระราชนีของพระองค์ นี้เป็นครัวอย่างอันหนึ่งที่แสดงถึงความสำคัญของสัตว์ใน เอเชียภาคเนย์ในสมัยโบราณ ซึ่งเป็นประเพณีที่คุ้มครองประชาชนในแถบนี้ ภายหลังรัชกาล ของ Sindok ราชธิดาของ Sindok ถึงได้สถาปนาองค์เป็นพระเทวทัต์คามักษิ ราชวงศ์ที่สืบทอดเชื้อสาย จาก Sindok มีอำนาจอยู่ในช่วงภาคตะวันออกนี้ตั้งแต่ ก.ศ. 929 จนถึง ก.ศ. 1222 ช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นระยะที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์อินโด네เซีย 2 ประการ คือ

1. ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การย้ายอาณาจักรมารัฐช่วงภาคตะวันออก ทำให้บริเวณที่เคยเป็นป่าดงหรือหนองน้ำได้รับการบุกเบิกเป็นที่ท่าการเดินทางไปญี่ปุ่นมา นอกจาก นั้น ญี่ปุ่นย์กลางของอาณาจักรยังอยู่ใกล้ฝั่งทะเลที่จะทำการค้าขายติดต่อกับคินแคนส่วนอื่น ๆ ให้ สะดวกกว่าเดิม ทำให้เกิดการค้าและเช่นนี้สูงของอาณาจักรช่วงภาคตะวันออกให้ความสนใจและ ส่งเสริมการค้าขายมากขึ้นตามลำดับ ในไม่ช้าอาณาจักรช่วงภาคตะวันออกก็กลายเป็นญี่ปุ่นย์ กลางการค้าขายขึ้นมาอีกแห่งหนึ่งในเอเชียภาคเนย์ จนเป็นคู่แข่งของอาณาจักรศรีวิชัย พอก้า จันท์ท่องการลินค้าที่เมืองของเอเชียภาคเนย์มาແວที่เมืองท่าของอาณาจักรช่วงภาคตะวันออก แห่งที่จะเดินทางไปยัง Palembang เมืองท่าของศรีวิชัย เมืองท่าอื่น ๆ ในเอเชียภาคเนย์ ที่อาณาจักรช่วงภาคตะวันออกติดต่อกับค้าขายทั่วโลก เมืองท่าในหมู่เกาะโนมูลูกะ ซึ่งเป็นหมู่เกาะ เครื่องเทศ เมืองสำคัญในบริเวณ และในแหลมลาญ รวมทั้งติดต่อกับศรีวิชัยด้วย

2. ความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม เมื่อยานศูนย์กลางอาณาจักรมาอยู่ในท่าฯ ใหม่ ท่าฯ ใหม่ที่อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียในด้านการปกครอง ศิลปะ และศิลปกรรมมีรูปแบบต่าง ๆ ที่เกย รุ่งเรืองอยู่ในราชสำนักอาณาจักรชเวากาคกลางผลก่อเสื่อมความสำคัญ ความนิยมลงบ้าง ในขณะเดียวกันที่วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นของชาวยาโคยแห่งจริงเริ่มเข้าไปมีบทบาท ในราชสำนักชเวามากขึ้น เช่น ศิลปาริโภณในสมัยของ Sindok ก็ให้ชาวดินเป็นภาษาชเวโดยรวม แทนภาษาสันสกฤตถือกำกับที่เคยชาวดินในสมัยก่อน ต่อมาในรัชกาลของพระเจ้าธรรมวงศ์ (Dharmavamsa) (ครองราชย์ ค.ศ. 985 – 1006) ให้มีการประมวลกฎหมาย ของชาวดิน และให้มีการเผยแพร่ธรรมของอินเดียที่สำคัญ เช่น เรื่องมหาการตะ ออกเป็นภาษาชเว ในการแปลก็ได้แทรกภาษาสันสกฤตไว้คู่กับเป็นระยะ ๆ เรื่องมหาการตะที่แปลออกมานี้เป็นตัวอย่างร้อยแก้วภาษาชเวที่เก่าแก่ที่สุด

ในตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 10 และตอนเริ่มต้นของคริสตศตวรรษที่ 11 นี้เอง อาณาจักรชเวจะวันออกรุ่งเรืองมีกำลังล้ำนา杰ชื่นเป็นลำมากทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร จึงพยายามขยายค่าน้ำจอกไปบลอกเมืองเชียงใหม่ เช่นเดียวกับที่สำคัญที่สุด ของชเวภาคตะวันออก ทั้งค่ายปี ค.ศ. 985 – 1006 ที่เป็นรัชกาลของ Dharmavamsa ท่าฯ ใหม่วัฒนธรรมของชเวเพร่หลายไปสู่บ้านหลังในระยะนี้ Dharmavamsa ก็ได้ส่งกำลังทัพเรือเข้ารุกรานอาณาจักรศรีวิชัยเพื่อแย่งค่าน้ำจอก การควบคุมช่องแคบมะละกา ศรีวิชัย ถูกทำลายลงมาอย่างมาก แต่ก็สามารถหันตัวชืนมาได้ โดยอาศัยกำลังจากเมืองชื่นของตนในแหลมมลายู ทัพจากศรีวิชัยยกเข้ามาโจมตีอาณาจักรชเวภาคตะวันออกบ้างเป็นการตอบแทน ในปี 1006 เป็นผลให้พระเจ้า Dharmavamsa ถูกปลงพระชนม์ในภารรน และราชสำนักถูกทำลาย ญี่ห์หรือจากภารจันกุณยลงทัพศรีวิชัยไปได้ คือ ราชบุตรเชษฐ์ของ Dharmavamsa ชื่อว่า ไอลังกา (Airlangga) Airlangga พร้อมกับผู้ติดตามจำนวนหนึ่ง สามารถหนีไปชื่นคัวอยู่ในป่า (Airlangga) ญี่ห์มีราชบุตรเป็นกษัตริย์บ้านหลัง และราชมารดาเป็นเหลนของ Sindok)

หลังจากการทำลายของทัพศรีวิชัยแล้ว อาณาจักรชเวภาคตะวันออกก็ขาดรัฐบาลกลาง จึงแตกแยกคลอกเป็นแวนแควนย่อย ๆ มากมาย ซึ่งต่างกันหัวหน้าของตนเอง และมักทำ

สังคրามชั้งอันนารกันอยู่เนื่อง ๆ ในปี ก.ศ. 1019 Airlangga ได้ประกาศตัวออกชาติที่พ่อนภัยหลังที่ใช้เวลากว่า 10 ปี รวมรวมกำลังผู้คน Airlangga ประกาศตนเป็นกษัตริย์แห่งช่วงภาคตะวันออก แต่อาจเดชในอันนารของ Airlangga ในระยะนี้ยังไม่อยู่จำากัด คือเท่ากับเพียงส่วนหนึ่งของอาณาจักรชวะตะวันออกในสมัยก่อนเท่านั้น Airlangga ก็ไม่กล้าซักถามอย่างอันนารออกไปโดยรวมแนวแคว้นย่อย ๆ หงหลวง เทราฯ เกرجว่าครีวิชัย จะเข้ามาขัดขวางและทำลายอันนารของคลังเสีย

โอกาสสำคัญ Airlangga ที่จะขยายอันนารและสถาปนาอาณาจักรชวะภาคตะวันออกขึ้นใหม่มาถึงปี ก.ศ. 1025 เมื่ออาณาจักรครีวิชัยถูกกำลังหัวจากอาณาจักร Chola ในอินเดียเข้ารุกรานและทำลาย Airlangga ไม่ต้องเกรงอันนารของครีวิชัยอีกต่อไป ก็เริ่มปราบแนวแคว้นที่อยู่โดยรอบให้เข้ามาอยู่ในอาณาจักรนี้กินเวลาอยู่ดี 5 ปี ในปี 1030 อันนารของ Airlangga ก็แผ่ไปทั่วช่วงภาคตะวันออก ครีวิชัยที่ในขณะนั้นเพิ่งฟื้นตัวจากการทำลายของ Chola ไม่สามารถจะขัดขวางอันนารของ Airlangga ได้ หงส่องฝ่ายจังหวัดกลงทำสัญญาสันติภาพไม่รุกรานซึ่งกันและกัน กษัตริย์ครีวิชัย ยังได้สร้างราชธานีให้อภิเษกกับ Airlangga เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ใหม่ครั้งก้าว 21

ในประวัติศาสตร์อินโดネเซียถือว่า Airlangga เป็นกษัตริย์ที่มีความสามารถมากที่สุดพระองค์หนึ่ง การปกครองอาณาจักรของ Airlangga เป็นแบบกระจายอันนาร คั่งเช่นสมัยก่อน ๆ คือให้บรรดาเจ้านายของแนวแคว้นต่าง ๆ ท่อง幽去อันนารให้บุกครองตัวเอง Airlangga พยายามส่งเสริมการก่อกรรมของอาณาจักรโดยการชลประทาน ทางค้าน วรรณคดี ในราชสำนักก็ได้รับการสนับสนุนให้รุ่งเรืองขึ้นเป็นอันมาก ผลงานสำคัญในสมัยของ Airlangga คือเรื่องอารชูนานวิวาหา (Arjunavivaha) ซึ่งแต่งโดยกู่ในราชสำนัก สันนิษฐานว่า แต่งเพื่อสกุลพิธีสมรสหมู่พระหัวใจ Airlangga (ซึ่งเปรียบเสมือนพระอรชุนในเรื่องมหาภารตะ) กับเจ้าหนูจากสุมาตรา 22 ในปัจจุบัน เรื่องราวใน Arjunavivaha ยังเป็นที่นิยมนิยมสำหรับในการแสดงหนังคลุงอินโดเนเซียหรือ Wajang อยู่เสมอ ถึงแม้จะไม่ใช่โครงเรื่องจะน่าสนใจมากเท่ากัน มหาภารตะของอินเดีย แค่ส่วนนุ่นๆ เสียหายที่หลักฐานทางโบราณคดีในสมัยของ Airlangga มีความหลากหลายนึง ปัจจุบัน

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในสมัยของ Airlangga นี้คือ ศาสนาที่นิยมแพร่หลายในอาณาจักรชวาภาคตะวันออกนี้ถึง ๓ ศาสนา คือ ศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิย์ ศาสนาพุทธนิกายมหายาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิคันคระ (Tantricism)* ลัทธิที่สามคือ ลัทธิการดื่มน้ำข่องถุงทุชี (Richi) ทั้งสามลัทธินี้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และเริ่มนิแนวโน้มที่จะถูกนิยมมาผสานเข้าด้วยกัน สำหรับ Airlangga เองนั้น นับถือศาสนาพราหมณ์ ลัทธิชาพะวิษฐ และแสดงพระองค์เป็นภาคหนึ่งของพระวิษฐ Airlangga มักปลื้มพระองค์ไปจำศีลภารณะอยู่ในป่าเป็นครั้งคราว และในตอนปลายรัชกาล (๔ ปีก่อนสวรรคต) Airlangga ก็สละราชสมบัติเพื่อออก遁วช

ก่อน Airlangga จะออก遁วช ได้แบ่งอาณาจักรของพระองค์ออกเป็นสองส่วน เพื่อให้ไตรสหัสดงได้ปกครองคือไปคนละส่วน ทั้งนี้เพื่อบังคับการสืรุนแส่งซึ่งอำนาจระหว่างพระไตรส ใน การแบ่งอาณาจักรนี้ Airlangga ให้ใช้แม่น้ำบรันทัส (Brantas) เป็นเส้นกึ่งกลาง อาณาจักรทางตะวันออกของ Brantas เรียกว่าจังกลา (Janggala) อาณาจักรทางตะวันตกเรียกว่า บันยาจู (Panjalu) แต่ต่อมา รู้จักกันในนามว่าเกติรี (Kediri) เมื่อ Airlangga สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1049 อาณาจักรชวาจะตะวันออก

---

* Tantricism เป็นลัทธิหนึ่งในศาสนาพุทธนิกายมหายาน ลัทธินี้ก่อตัวขึ้นในอินเดียในราวคริสตศตวรรษที่ 7 ซึ่งเป็นระยะที่ศาสนาพุทธนิกายที่นิยามเสื่อมความนิยมในอินเดียแล้ว Tantricism มาจากคำว่า Tantra ซึ่งเป็นคำก่อนที่ใช้เรียกเวทมนตร์ สูตร และพิธีกรรม ของลัทธินี้ หลักสำคัญของลัทธิ Tantric ก็คือ เชื่อว่าวิถีทางที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ (Salvation) คือการห้องมนต์ มนตรา หรือการบำเพ็ญเพียรธรรมานร่างกาย ก็เช่นกัน ฯ เพื่อให้เกิดมือหัตถ์ขึ้นในตัวที่จะทำปฎิหาริย์ ฯ ให้ สาวกบางพวกของลัทธินี้ ก็เชื่อว่าวิถีหลุดพ้นทางหนึ่ง คือการคืนสุรากาเมร์ยอย่างหนัก และการสูญเสียร่างกายหน่าย แต่บางพวกก็บำเพ็ญตนชีวะ นั่งวิบัสสนาอยู่ในป่า เนื่องจากไม่มีพระ มีแต่สาวก อาจมีคนหนึ่งคนใดตั้งตนเป็นหัวหน้าและจัดให้มีการชุมนุมในตอนกลางคืนเพื่อประกอบพิธีอันแปลงประลักษณ์ ฯ ออย่างเป็นการลับ Tantricism มีสองสาขา ก็คือฝ่ายขวา เป็นพวกชาเหพเจ้าผู้ชั้น สูง เป็นนิยมกันในจีนและญี่ปุ่น อีกสาขาคือพวกฝ่ายซ้าย ที่นิยมชาเหพเจ้าผู้หน่าย ซึ่งเชื่อว่าเป็นมเหสีของพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ หรือของเทพเจ้าองค์อื่น ๆ

ก็อยู่เบื้องอกเป็นสองส่วนเช่นห้องล้วมานา ต่อมาอีกประมาณ 130 ปี อาณาจักร Kediri ก็มีอำนาจเหนือ Janggala และสามารถรวมเข้า Janggala มาไว้ในอำนาจของตนได้ โดยยกชื่อว่า Bamesvare ให้อภิเษกับเจ้าหญิง Kirana แห่ง Janggala

อาณาจักร Kediri (1049 - 1222)

อาณาจักร Kediri เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางที่อุดมด้วยอาชญากรรมชั่วๆ วัน ออกร่อง Airlangga เอกสารของจันทร์บันพิกิริวิวา Kediri เป็นอาณาจักรที่มีอำนาจ และมีแผนการปกครองเป็นระเบียบ²⁴ นอกจากนั้น ในสมัยนี้ก็เป็นระยะที่ ชาติช่วงออกร่มีความเจริญในทางการค้าและวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค้านวรรษกี

กัตตวิยกิมชื่อของ Kediri คือ จา yapaya (Jayaphaya) (กรองราชย์ 1135 - 1157) สมัยของ Jayaphaya เป็นที่เชื่อกันในหมู่ประชาชนชาววัวเป็นสมัยอัศวิน (เหมือนยุทธอัศวินในยุโรป) คือเป็นระยะที่นิยมนักธนบุรีเป็นอย่างมาก ความสามารถเด่นกล้า แกร่ง มีถูกธรรมสูง วรรณคดีเจริญรุ่งเรืองขึ้นในราชสำนัก กวีไก้แต่งโคลงชื่อสรรเสริญ Jayaphaya ค่าย วรรณคดีขึ้นเอก คือเรื่องการศุภษา (Bharatayuddha) ซึ่งเขาเน้นเรื่องมาหากนหาการพิมพ์และการประดิษฐ์ Jayaphaya ยังเป็นที่รู้จักแห่งหลาภมานานถึงปัจจุบัน ในฐานที่เป็นกษัตติย์ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของอาณาจักรชวาไว้ Jayaphaya ให้พิธยารณ์ไว้ว่า ชาจจะคงอยู่ได้จากการปกครองของตนด้วยชาติที่มาจากแคนไกล ซึ่งจะเข้ามาในชาจในฐานห่อค้าก่อน ต่อมาจึงรุกรานอาดินแคนของชาจไป (ปรากฏว่า พวคดีที่มาจากการศุภษา ได้เข้ายึดครองชาจในคริสตศตวรรษที่ 17) แม้ชาจจะกลับรุ่งเรืองเป็นเอกราชได้เช่นกัน ภายใต้การนำของกัตตวิยกิมที่มีความยุติธรรมที่เรียกว่า Ratu Adil

นอกจากความรุ่งเรืองทางค้านวรรษกีแล้ว Kediri ยังมีความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการค้าอิสกุาย ในสมัยนี้ เป็นระยะที่พระเทศาคริสต์ ฯ ในเชคหะเลเมคิ-ເ科教ร์เรเนียนกำลังเพื่องบูรณาการค้า และต้องการสินค้าเครื่องเทศจากอาณาจักรเนื่องเป็นอันมาก Kediri ได้ติดต่ออย่างกว้างขวางกับพ่อค้าอินเดีย อาหรับ และเปอร์เซีย

ผู้เข้ามากว้านท้อสินค้าเครื่องเทศส่งไปขายยังเขตเมืองเตอร์เรเนียน Kediri เป็นศูนย์รวมของสินค้าเครื่องเทศที่กว้านท้อมาจากหมู่เกาะโนมูลูกจะะ โดยใช้สินค้าช้าจากชาวไปแลกเปลี่ยน²⁵ หมู่เกาะโนมูลูกจะะเริ่มนีความสำคัญขึ้นในทางการค้าและการเมือง นับแต่สมัยนี้เป็นต้นไป Kediri สามารถยึดกรองทางการเดอร์นาเต (Ternate) ในหมู่เกาะโนมูลูกจะะไว้ในอ่าวนางใจ เอกสารจีนไคจัคอันดับอาณาจักรที่มีอ่าวนางและมีความมั่งคั่งในโลกเป็นภาคใต้ ในสมัยคริสตศตวรรษที่ 12 ไว้ และใน Kediri เป็นอาณาจักรที่มีอ่าวนางเป็นอันดับสองรองจากอาณาจักรอาหรับ ส่วนอันดับสามคืออาณาจักรฟรีวิชัย

เชื้อสายของ Airlangga ไกปักตรอง Kediri อุปถัมภ์ปี ค.ศ. 1222 กีสูญสิ้นอ่าวนางไป พงศาวดารชวาอันนี้ชื่อ คือ พาราราตอน (Pararaton) ซึ่งเขียนขึ้นในตอนปลายของคริสตศตวรรษ 15 ได้กล่าวถึงสาเหตุในการสูญสิ้นอ่าวนางนี้ว่า เป็นเหตุการกระทำของชาวยาสันตุชช์เป็นสูกช่ายชาวนาคนหนึ่ง ชื่อว่า เกนอังรอก (Ken Angrok) Ken Angrok ผู้นี้ เมื่ออยู่ในวัยรุ่น ประพฤติดีเวสเพลเที่ยวกับบ้านสุกค์ยุคที่เกินทางสัญจรไปมา ต่อมาก็ได้เข้ารับราชการกับข้าหลวงเมืองคุมาเปล (Tumapel)²⁶ ซึ่งเป็นเมืองสำคัญในแคว้น Janggala Angrok รู้ว่าประชาชนใน Janggala ไม่พอใจที่ต้องอยู่ให้การปกครองของ Kediri คิดจะสร้างความเป็นใหญ่ โดยอาศัยความไม่พอใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล Kediri เป็นเครื่องมือ Angrok ได้ลองนำข้าหลวง Tumapel ซึ่งเป็นข้าราชการของ Kediri เสีย และตั้งตนเป็นข้าหลวงแทน หัวยังไค้นาง Ken Dedes ภรรยาข้าหลวงที่ถูกฆ่าเป็นภรรยาอีกคน ประชาชนช้า Janggala ให้ความสนับสนุน Angrok เป็นอันดี ในปี ค.ศ. 1222 Angrok จึงสามารถรวบรวมกำลังเข้าโจมตี Kediri และเอาชนะกษัตริย์แห่ง Kediri ได้ ต่อจากนั้น จึงได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นในชื่อภาคตะวันออก โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองคุตราชา (Kutaraja) ซึ่งคือม้าจะเป็นที่รู้จักกันในนามว่า สิงห์สันติ (Singosari) อาณาจักรที่ Angrok เป็นผู้สถาปนาขึ้นใหม่นี้ จึงเรียกว่า อาณาจักร Singosari ส่วน Angrok เป็นที่รู้จักก็คือในนามของพระเจ้าราชสัม (Rajasa)

อาณาจักร Singosari (1222 - 1292)

ดิงแม้ Singosari จะรุ่งเรืองอยู่ได้ไม่นาน คือ ประมาณ 70 ปี แต่ก็ถือว่า Singosari เป็นอาณาจักรที่มีอานาจรุ่งเรืองมากที่สุดอาณาจักรหนึ่งของชาวนะ กษัตริย์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของ Singosari คือ พะเจ้าเกรอคานาการ่า (Kertanagara) สามารถขยายอิทธิพลของ Singosari ออกไปโดยรอบ ไปยังภาคอีน ๆ ในหมู่เกาะอินโด네เซีย และจัดตั้งเป็นจักรวรรดิอันใหญ่ โดยมี singosari เป็นศูนย์กลาง

ในสมัยแรกของ Singosari ในราชสำนักเดิมไปกว่าเรื่องการแข่งขันราชสมบัติในหมู่ราชวงศ์ Rajasa ครองราชสมบัติอยู่ประมาณ 5 ปี ก็ถูกกลบปลดพระชนม์ในปี 1227 โดยอุกษายของข้าหลวง Tumapel เดิมชื่อเกิดกันนาง Ken Dedes อุกเลี้ยงของ Rajasa นี้ชื่อว่า Anusapati เรื่องราวของ Rajasa ที่นี้ผู้เล่าต่อมาหนึ่น มีนาคมายล้วนเป็นเรื่องโลกใบ จนนักประวัติศาสตร์ไม่สามารถแยกแยะกลอกให้ไว้ เรื่องสำคัญเป็นเรื่องจริง หรือเรื่องใดก็เป็นเรื่องที่ตกแต่งขึ้น ต่อจาก Rajasa Anusapati ได้เป็นกษัตริย์ต่อมาอีก 20 ปี ก็ถูกน้องชายค้างบิดา 也就是 Tohjaya ซึ่งเกิดจากนาง Ken Dedes กับ Rajasa ครอบปลดพระชนม์อีก Tohjaya เป็นใหญ่ไม่นานก็สิ้นพระชนม์ ไตรสุขของ Anusapati ที่ชื่อว่า วิษณุวารธรรม (Bishnuvardham) ได้เป็นกษัตริย์ต่อมา (ครองราชย์ 1248 - 1268)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบหอคามจากสมัย Singosari เป็นเพียงในเห็นสิ่งน่าสนใจในสมัยนี้ 2 ประการ คือ ประการแรกเกี่ยวกับฐานสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอัน ๆ สมัยนี้เป็นสมัยของการก่อสร้างตามแบบชาวแท้ ๆ จะปรากฏตัวออกมายังเช่นชัก เทวสถานต่าง ๆ เริ่มนี้รูปร่างที่ซับซ้อนเป็นชั้นเชิงมากขึ้น และมีลวดลายประดับประดาอย่างมากมาย²⁷ ประการที่สอง เกี่ยวกับศาสนา ศาสนาพุทธนิกายมหายาน และศาสนาพราหมณ์ ถูกนิยามสมมสมสานเข้าด้วยกันเป็นอย่างดี ตัวอย่างของการผสมผสานกลมกลืน (Syncretism) นี้ จะเห็นได้จากพิธีกรรมของ Vishnuvardhama กษัตริย์พระองค์นี้ ถือว่าทรงเป็นหัวใจหนึ่งของพระศพของ พระโพธิสัตว์ ถังนั้น เวลาสวดรักษาแล้ว พระอังคารส่วนหนึ่งจะถูกนำมายังเครื่องวิหารที่ประดิษฐานรูปบัปพระศพ และ

อีกส่วนหนึ่งไปไว้ในวิหารที่ประดิษฐานรูปบั้นพระให้เชื่อว่า อโมกปาสา (Amoghapasa) ซึ่งความจริงก็คือรูปบั้นที่แสดงพระเจ้า Vishnuvardhama เองค่าย

ทางค้านศรีราษฎร์ Singosari มีความมั่งคั่งทางการค้าไม่แพ้อณา

จักร Kediri ในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 Singosari พยายามแพร่ขยายอำนาจ
ออกไปปอนอกเกาะชวา กองทัพ Singosari ได้เข้ายึดเกาะ Bangka ซึ่งอยู่ในช่อง
แคบ Malacca ทรงขึ้นเมือง Palembang อันเป็นชัยภูมิสำคัญที่ทำให้ Singosari²⁸
สามารถควบคุมการค้าเครื่องเทศในเอเชียอาคเนย์ไว้ในนั้นคงที่ ในเวลาต่อมาเกิดเข้าควบคุม
เกาะ Ternate ในหมู่เกาะไมลูกอก ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องเทศไว้อีก การไชยภูมิ
แห่งสองนี้ ทำให้ Singosari สามารถผูกขาดการค้าเครื่องเทศไว้ในภารีมือตนเป็นส่วนใหญ่

กษัตริย์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดของอาณาจักร Singosari คือ Kertanagara
ซึ่งเป็นโอรัสของ Vishnuvardhama, Kertanagara ทรงราชสมบัติในระหว่างปี
1268 - 1292 ในสมัยนี้ เป็นสมัยที่การผสมกลมกลืนของศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธนิกาย
มหายาน (ลัทธิ Tantricism) และลัทธิบูชาไวอุญาณบรรพบุรุษ อันเป็นลัทธิคงเดิมของ
ชาวพื้นเมืองไคดลสมมติสานกันอย่างสมบูรณ์ เพทเจ้าที่เป็นที่บูชาสูงสุด คือ พระพิรุณ - ทุหะ
(Siva - Buddha) ซึ่งเป็นภาคหนึ่งของพระพิรุณและพระทุหะเจ้ามาร่วมกัน Kertanagara
ถือพระองค์เป็นภาคหนึ่งของ Siva - Buddha ด้วย และเมื่อ พระองค์สร้างรัตน
กษัตริย์องค์ต่อ ๆ มา จะต้องทำให้บูชาไวอุญาณบั้นของพระ Siva - Buddha ที่เท่ากับเงิน
การบูชาพระไวอุญาณของ Kertanagara ที่สร้างไว้แล้วทั้งหมด พระ Siva - Buddha
จะเป็นที่เคารพบูชาต่อมารีกในสังฆของอาณาจักร Majapahit (ค.ศ. 1293-1520)

Kertanagara มีความเลื่อมใสในลัทธิ Tantricism เป็นอย่าง
มาก พระองค์เชื่อว่า การที่จะทำให้อณาจักร Singosari มีอำนาจรุ่งเรืองรวมกัน
เป็นปีกแผ่นไก่นั้น พระองค์จะต้องทำให้บูชาเพทเจ้าด้วยการศีรษะรักและการสมสู่กับสครีท
ผ่านการทำพิธีและเรียกว่า Yogini อย่างขนาดหนัก การบูชาเพทเจ้าของ Ker-
tanagara เช่นนี้เอง ทำให้เป็นพงศ์สาวก Pararaton ก่อตัวคือกษัตริย์พระองค์ต่อ

เป็นกษัตริย์ติดเหล้าและหมกมุ่นในการการเมือง จนถูกทำลายลงด้วยอนามัยมุนีในที่สุด

Pararaton ก่อร่างว่า รัชกาลของ Kertanagara มีระยะสั้น และไม่มีความสำคัญ อันใดเลย แต่หนังสือที่เป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของอินโด네เซียอีกเล่มหนึ่ง คือ หนังสือโคลงที่ข้อว่า นาการ่าเกรอ吒กาม่า (Nagarakertagama) ซึ่งแต่งขึ้นในปี

1365 โดยหัวหน้านักบัวชื่อ Prapanca ใช้ก่อร่างกษัตริย์ Kertanagara ไว้อย่างทรงกันขึ้นกับในหนังสือ Pararaton, Prapanca ได้สร้างเรวิญ Kertanagara ว่า เป็นทั้งนักบุญ (Saint) และนักบัวชื่อ เกรงครั้งที่หลุดพ้นจากภัยเลสหั้งปวง รัชกาลของพระองค์ถึง 24 ปี และเป็นสมัยที่ Singosari มีความรุ่งเรือง ในด้านต่าง ๆ เป็นอันมาก และมีอำนาจแผ่ขยายครอบไปทั่วทุ่งเกาะอินโดเนเซียและแผลมน้ำด้วย

นักประวัติศาสตร์ที่ใช้ภาษาความเป็นไปของชาวในยุคนี้อ้างอิงเช่นเด่น ค่าสตราจารย์ Krom และ Berg ต่างก็เชื่อตาม Prapanca ว่า Kertanagara เป็นกษัตริย์ที่ใหญ่และเป็นนักสร้างจักรวรรดิอินโดเนเซีย แต่ Krom และ Berg ก็มีความเห็นไม่เหมือนกันเกี่ยวกับวิธีขยายอาณาเขตของ Kertanagara

Krom มีความเห็นว่า Kertanagara สูญเสียอำนาจในสุมาตราในปี ค.ศ. 1275 Pamalayu ไปปฎิบัติการอยู่จนถึงปี 1293 จึงกลับมาช่วงที่เป็นเวลาที่ Kertanagara สร้างรัฐไปแล้ว Krom ที่มีความเห็นอีกด้วยว่า ในปี ค.ศ. 1286 เมื่อกองทัพเรือ Pamalayu ทำการในสุมาตราไปแล้ว Kertanagara ได้ส่งรูปปั้นของพระราชนิκา คือ พระเจ้า Vishnuvardhana ที่ประดิษฐานเป็นรูปพระโพธิสัตว์ Amoghapasa ไปประดิษฐานไว้ที่อาณาจักร Lamayor ในสุมาตรา เพื่อแสดงว่า ตนแทนในบริเวณน้อยที่อ่อนน้อมไปกว่า ที่อ่อนน้อมของ Singosari และ

ความเห็นของ Berg แตกต่างไปจาก Krom, Berg เห็นกว่าว่า Kertanagara เป็นผู้สร้างจักรวรรดิอันกว้างขวาง แต่ไม่ใช่คุณการใช้กำลังทางทหาร การ

ขยายอ่านจาก Kertanagara เป็นการขยายอ่านจากโดยวิธีส่งบ โดยใช้ความเชื่อทางศาสนาในมั่น้ำใจให้เจ้าผู้ปกครองอาณาจักรอื่น ๆ ในหมู่เกาะอินโด네เซียเข้ามาผนึกกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และก่อตั้งเป็นสนาพันธรัฐอินโดเนเซียขึ้น ภายใต้การนำของ Singosari ในปี 1275 Kertanagara ได้ทำพิธีประกาศพระองค์เป็น Buddha Bhairava * ที่จากนั้น จึงเริ่มนิยมสร้างสุมาพันธรัฐอินโดเนเซียอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้น โดยส่งคณะทูตไปเกลี้ยกล่อมอาณาจักรต่าง ๆ ให้ยอมรับอ่านเจ้าของ Kertanagara ในฐานที่เป็น Buddha - Bhairava

เหตุที่ Kertanagara มีนิยมอย่างดังนี้ Berg ให้คำอธิบายว่า เป็นเพราะการถูกตามจากภายนอก ในเวลาหนึ่ง จักรพรรดิคุณไชยาน (Kublai Khan) ชาวจีนกลุ่มเข้ายึดครองประเทสจีนกำลังพยายามอ่านอาณาจักรไปโดยรอบอย่างกว้างขวาง Kertanagara เกรงว่า Kublai Khan จะส่งกำลังมาจู่โจนทางใต้จนถึงหมู่เกาะอินโดเนเซีย จึงต้องการรวบรวมอาณาจักรในภูมิภาคนี้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อผนึกกำลังกันต่อต้านการรุกรานของจีน

Berg ค้านหุทายีของ Krom ที่ว่า Kertanagara ส่งกองทัพเรือไปตีสุมาตรา และอาณาจักรอื่น ๆ ในปี 1275 Berg เชื่อว่า ไม่มีการส่งกำลังใด ๆ ในใจที่สุมาตราเลยก็ในปีนี้ แต่เป็นมีที่ Kertanagara เริ่มนิยมสร้างสุมาพันธรัฐอันศักดิ์สิทธิ์โดยวิธีส่งบดังกล่าวมาแล้ว และแผนการของพระองค์ก็ได้รับผลสำเร็จ เกาะมาดูรา (Madura) * และนาหลีไกมารุมอยู่ในจักรวรรดิของ Singosari ในปี 1284 ส่วนศรีวิชัยเข้ามาร่วมในปี 1286 Berg เชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างศรีวิชัย และ

* Bhairava เป็นชื่อเรียกพระทิว谷ภาคนำกลัว คือ ภาคที่ใช้กำลังปราบศัตรู Buddha Bhairava ซึ่งเป็นการรวมพระพุทธเจ้าเข้ากับพระทิว谷ภาคนำกลัว อันเป็นการแสดงอ่านเจ้าของ

* Madura อยู่ตรงข้ามกับเมือง Surabaja ในช่วงภาคเหนือในปัจจุบัน ชาว Madura ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ให้เชื่อว่าเป็นพวงคุญ และช่างรณะ และช้อนการแกะแก่น อารยธรรมอินเดียเข้าไปมีอิทธิพลใน Madura แต่เพียงส่วนน้อย

Singosari เป็นไปอย่างฐานมิตร Kertanagara จึงส่งรูปปั้นของพระราชนิกรไปประดิษฐานไว้ที่ศรีวิชัย เพื่อแสดงถึงไม่เครื่องนี้ ในเวลาต่อมา Kertanagara ยังสามารถรวมอาณาจักร Sunda ในช่วงภาคตะวันตก ซึ่งไม่เคยอยู่ใต้อำนาจของชวาภาคตะวันออกมาก่อน เลยนั้นได้ในสมัยนี้

ถ้าเช่นนั้นแล้ว กองทัพเรือ Pamalayu จะถูกส่งไปตอนใหม่ Berg และ Dr. de Casparis มีความเห็นพ้องกันว่า Pamalayu ถูกส่งไปในตอนปลายรัชกาลของ Kertanagara ต่อ ในปี ค.ศ. 1292 ภายหลังที่สามารถรวบรวมスマบันดรรุ่งไชแล้ว และスマบันดรรุ่งทำห้าจะแยกแยกออกจากไป เพราะศรีวิชัยและอาณาจักรอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกันเป็นอย่าง Kertanagara จึงหันมาใช้กำลังปราบปรามเสียงหน้าและหวังว่าจะทำให้เสรี-Julian ก่อนที่กองทัพของมองโกลจะเข้ารุกราน Singosari²⁹

สิ่งที่ Kertanagara หวาดเกรงว่าจะเกิดขึ้นกับอาณาจักรในหมู่เกาะอินโด네เซียก็เกิดขึ้นจริง ๆ ต่อ Kublai Khan เริ่มแผ่อำนาจลงมาทางใต้ ในปี ค.ศ. 1281 ได้ส่งทัพเข้ารุกรานญี่ปุ่น ในปี 1285 เข้ารุกรานอาณาจักรจัมปา แต่การรุกรานทั้งสองไม่เป็นผลสำเร็จ ในปี 1287 ทัพมองโกลทันไปรุกรานอาณาจักร Pagan ของพม่าอย่างรุนแรง มีผลให้อาณาจักรนี้ต้องพินาศลง ความรุ่งเรืองและยิ่งใหญ่ของ Singosari เริ่มกร่อยความสนใจจาก Kublai Khan เป็นอย่างมาก ตั้งแต่ ในปี 1289 ทูตของ Kublai Khan ก็ได้มายังราชสำนัก Singosari และขอให้อาณาจักรของ Singosari ยอมอยู่ใต้อำนาจของมองโกล พร้อมทั้งส่งตัวประกันจาก Singosari ไปไว้ยังราชสำนักที่ปักกิ่ง ค.ศ. 30 Kertanagara ท้าทายอ่อนน้อมของ Kublai Khan โดยการจับค曷ทูดจีนเข้าคุมขั้งไว้ ต่อมากายหลังจึงส่งตัวกลับไปปักกิ่ง เอกสารจีนได้นับถือไว้ว่า ค曷ทูดจีนกลับมาพร้อมกับในหน้าที่ไม่ถูกในรูปเคิล ข้อความนี้ทำให้นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า Kertanagara คงให้ค曷ทูดจีนก่อนส่งตัวกลับไป แต่ขอความนี้ อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจีนที่แสดงว่า จีนได้รับความอภัยเป็นอย่างมากจากการกระทำของ Kertanagara ต่อค曷ทูดจีนก็เป็นได้³¹

Kublai Khan ไม่พอใจในการห้ามก่อการค้าของพระองค์ เช่นนี้เป็นอันมาก
 Kertanagara ก็กระหนักตัวกองทัพมังโกลจะต้องยกเข้ารุกราน Singosari
 ในในเช้า แต่ในขณะนั้น ข่าวการแข่งขันของบรรดาอาณาจักรรอบนอกโดยเฉพาะอาณาจักร
 ศรีวิชัยเริ่มกระชาญมาถึงราชสำนัก Kertanagara จึงคัดเลือกส่งทัพเรือ Pamalayu
 ออกรไปปราบ ไถมีความหวังว่า Pamalayu คงทำภารส่าเร็จและกลับมา Singosari
 ก่อนที่หัพมังโกลจะมาถึง

แต่ครั้งนี้ Kertanagara ดำเนินนโยบายผิดพลาดอย่างในหลวง การส่ง
 ทัพ Pamalayu ออกรไปในปี 1292 ท่าให้ Singosari อยู่ในสภาพอ่อนแอดลงอย่าง
 มาก นี่จึงเป็นโอกาสให้เจ้ามูกระงแบ่งแคว้นต่าง ๆ ใน Singosari เองคิดแยก
 ตัวเป็นอิสระ ความคิดนี้คงมีมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่เพิ่งจะได้โอกาสเห็น เมื่อรัฐบาลกลาง
 ชาติกำลังอยู่ในมือ เจ้าชายแห่งแคว้น Kediri (หรืออาณาจักร Kediri แต่เดิม)
 ซึ่งเคยถูกบรรพมุรุษของ Kertanagara (คือ Angrok) ทำลายจนต้องกลับเป็น
 ส่วนหนึ่งของอาณาจักร Singosari จึงคิดกบฏขึ้น เจ้าชายองค์นี้เชื่อว่า จายกัตัง
 (Jayakatwang) ได้ส่งกำลังเข้าโจมตี Singosari ในปีนั้นเอง และไปถึง
 Singosari ในขณะที่ Kertanagara และข้าราชการอื่น ๆ กำลังทำพิธีบูชาพระ^๔
 Siva - Buddha. Jayakatwang จึงยึดเมืองหลวงของ Singosari ให้โดยง่าย และปลง
 พระชนม์กษัตริย์อยู่ในห้อง Kertanagara พระราชวงศ์และข้าราชการอื่น ๆ อีกเป็น
 อันมาก จากนั้น Jayakatwang จึงได้สถาปนาตัวเองเป็นกษัตริย์ที่ Singosari
 นั้นเอง รัชกาลอันรุ่งเรืองของ Kertanagara ก็สิ้นสุดลงด้วยประการฉะนี้

ราชวงศ์ของ Kertanagara ที่นี่รอกไปได้ก็อรราชบูทรของ Kertanagara
 ที่มีเชื้อ เจ้าชายวิจายา (Vijaya) Vijaya ที่นำไปยังเกาะ Madura แต่
 หลวงแห่งเกาะนี้ คือ Viraraja ก็เป็นข้าราชการชั้นสูงในตัวของ Kertanagara
 ได้แนะนำให้ Vijaya กลับไปอ้อนน้อมท่อ Jayakatwang เสีย Vijaya ก็ทำตาม
 Jayakatwang จึงได้ส่ง Vijaya ไปปักกรองคินแคนทางตอนเหนือของลุ่มน้ำ Brantas
 นี้เชื่อว่าเมืองมาจิปะหิต (Majapahit)

ในที่สุดในปี 1293 ทัพของมองโกลก็มาถึงเกาะชวา Vijaya ซึ่งโอกาสหนึ่ง
ที่คุกคามแม่ทัพมองโกล ชื่อ นายพล Yi-k'o-mu-sun ในสัญญาว่าจะยอมรับอำนาจของ
Kublai Khan แต่ขอให้หัวเมืองโกลร่วมมือกับ Vijaya ก้าวต่อไป Jayakatwang
เสียก่อน เมื่อหัวเมืองโกลก็ทอกลง หัวเมืองสองฝ่ายจึงเข้าโจมตีทัมบันของ Jayakatwang และ
สามารถเอาชัยชนะได้โดยง่าย แต่แผนการของ Vijaya มิใช้มีอยู่เพียงแค่นี้ ในขณะที่
หัวเมืองโกลได้แม่งกำลังกันออกไปกังส่วนต่าง ๆ ในอาณาจักรชวาพวกวันออกเพื่อรักษาความสงบ
เรียบร้อย และด้วยเม่ห์พกนิได้รับวังศรีอุ่งไกร Vijaya ก็รวมกำลังเข้าโจมตีหัวเมืองโกล
อีกทีหนึ่ง หัวเมืองโกลไม่สามารถรวมกำลังกันได้ทันการจึงคงด้อยกลับลับออกไปจากชวา แผนการ
ของ Kublai Khan ที่จะรวมชวาเข้าไปอยู่ใต้อำนาจจีนจึงต้องล้มเหลวลง หัวเมือง
พระองค์ยังกล่าวเป็นเครื่องมือให้ Vijaya ก้าวต่อไปและทั้งคู่เป็นเป็นใหญ่ขึ้นอีกด้วย

Vijaya ได้ไปตั้งมั่นอยู่ที่เมือง Majapahit ในลุ่มน้ำ Brantas
ที่ Vijaya เคยยกครองมา ก่อน ต่อไป Majapahit จะได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็น¹
อาณาจักรที่มีอำนาจสูงสุดในประวัติศาสตร์อินโด네เซีย ตอนปลายคริสตศตวรรษที่ 13 นี้ เป็น²
ระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นทั่วไปในอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ซึ่งเนื่องมาจากเหตุผลต่าง ๆ กัน สำหรับในหมู่เกาะอินโดเนเซีย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็คือ³
การสูญเสียอำนาจโดยสิ้นเชิงของอาณาจักรศรีวิชัยในเกาะสุมาตรา และการก่อตัวของอาณาจักร
Majapahit ในชวา ซึ่งต่อไปจะรุ่งเรืองมีอำนาจขึ้นเป็นตัวแทนของอาณาจักรศรีวิชัยได้

อาณาจักร Majapahit (1293 - 1520)

อาณาจักร Majapahit เป็นอาณาจักรที่เจริญ และมีอำนาจสูงสุดในประวัติ
ศาสตร์อินโดเนเซีย ก่อนที่ชาวยุโรปจะเข้ามาในเดือนนี้ Majapahit จะเป็นตัวแทนของ
Singosari ในการค้าเนินนโยบายแผ่ขยายอิทธิพลไปถึงเกาะอื่น ๆ ในหมู่เกาะ
อินโดเนเซียและจัดตั้งเป็นสหภาพธรรฐอินโดเนเซียขึ้น ผู้ปกครอง Majapahit ผู้มีความสามารถ⁴
สามารถและมีส่วนสำคัญในการขยายอิทธิพลของ Majapahit หาใช่ก็ทริย์ไม่ แต่เป็น⁵
เอกอัครมหาเสนาบดี ชื่อ คชามาดา (Gaja Mada) ที่มีอำนาจอยู่ระหว่างปี
1330 - 1365 ในสมัยของ Gaja Mada นอกจากคินแคนในชวาภาคตะวันออกแล้ว
อาณาจักร Majapahit ทั้งมีอำนาจปกครองเกาะบากาหลี และเกาะมาดูรา ส่วนคินแคน

ในอิทธิพลที่ Majapahit มีให้ปัจจุบันนี้ กินอาณาเขตตั้งแต่ภาคกลางและภาคตะวันออก สู่มาตรา แหลมมลายู สิงคโปร์ บางส่วนของบอร์เนียว แคว้นมาศชาร์ (Macassar) ในเกาะเซเลเบส เกาะบานดา (Bandas) ในหมู่เกาะโนลูกกะ และหมู่เกาะชุนดานอย ภัยหลังสมัย Gaja Mada และ อ่านาจของ Majapahit ก็เสื่อมลงตามลำดับ เพราะชาติผู้นำที่สามารถ การแทรกแซงอำนาจอาณาจักรเอง การแพร่หลายของศาสนาอิสลาม ซึ่งบันทอนอำนาจของ Majapahit ที่มีอารยธรรมแบบอินถู-ชวา (Hindu-Javanese) และการขยายอิทธิพลของอาณาจักรของคนไทยในเชตุลุนแม่น้ำเจ้าพระยา ในราชธานีสหัสวรรษที่ 16 Majapahit ก็เสื่อมอำนาจลงจนเป็นเพียงแคว้นเล็ก ๆ แคว้นหนึ่งในเกาะชวาเท่านั้น อาณาจักร Majapahit นี้ถือเป็นอาณาจักรใหญ่สุดท้ายของอินโด네เซีย ที่มีอารยธรรมแบบ Hindu - Javanese ในสมัยต่อมา อาณาจักรอื่น ๆ จะนับถือศาสนาอิสลาม และได้รับอิทธิพลของอารยธรรมอิสลาม

ความเป็นไปใน Majapahit ในสมัยต้น

กษัตริย์ของ Majapahit พยายามคำเป็นนโยบายสร้างจักรวรรดิอินโดเนเซีย โดยการรวมเอาอาณาจักรอื่น ๆ นอกเกาะชวาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง แต่การขยายอำนาจมิได้ ทำจริงจังในสมัยนี้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการยกยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่ไม่ดี ทำให้รัฐบาลต้องเสียเวลาปราบปรามอยู่หลายปี

Vijaya กษัตริย์องค์แรกของ Majapahit เป็นที่ยอมรับกันในช่วงภาคต้น ออกว่า เป็นรัชทายาทของ Kertanagara ในฐานที่เป็นราชบุตรของ ทั้งนี้พระนามว่า Kertanagara ไม่ใช่ชื่อจริงเลย ภายนหลังที่ได้เป็นกษัตริย์ Vijaya ทรงพระนามว่า Kertarajasa Jayavarddhana นักประวัติศาสตร์บางท่าน เช่น Krom และ Stutterheim เชื่อว่า Kertarajasa หรือ Vijaya ได้อภิเษกกับราชธิดาแห่ง 4 ของ Kertanagara จริง ๆ แต่ Berg ไม่เชื่อเช่นนั้น หลังจากที่กษัตริย์องค์แรกอยู่ในราชธานีแล้ว Berg มีความเห็นว่า มเหสีแห่ง 4 ของ Vijaya มิใช่ราชธิดาที่แท้จริงของ Kertanagara แต่เป็นเจ้าหญิงจากคืนแคน 4 แห่งที่เคยอยู่ในอิทธิพลของอาณาจักร Singosari คือ นาหลี สุมาตรา เกาะมาดูรา จากอาณาจักรจัมปา เจ้าหญิงแห่ง 4 ซึ่งถือเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางค้าขายและเศรษฐกิจทางศาสนา สถาปนาในเมืองเป็น ราชธานีของ Kertanagara เมื่อ Vijaya ได้อภิเษกกับเจ้าหญิงแห่ง 4 นี้ จึงเป็นเครื่องหมายแสดงว่า Vijaya เป็นรัชทายาทผู้รับมรดกจากอดีต

จาก Kertanagara และมีลิทธิ์จะมีอำนาจเหนืออาณาจักรชวาและคินแคนหัง 4 แห่ง นั้นคือ 32 แต่ความจริงแล้ว ในสมัยของ Vijaya นี้ Majapahit ก็ยังไม่มีอำนาจเหนือคินแคน 4 แห่งอย่างแท้จริง

มเหส่องค์แรกของ Vijaya เป็นเจ้าที่มาจากอาณาจักรศรีวิชัย ชื่อว่า Dara Petak ซึ่งถูกนำมายัง Majapahit โดยกองทัพเรือ Pamalayu ที่ Kertanagara ส่งไปที่ศรีวิชัยในปี 1292 Dara Petak มีไกรสกุล Vijaya องค์หนึ่ง คือ Jayanagara ซึ่งต่อไปจะได้เป็นกษัตริย์ต่อจาก Vijaya มเหส่องค์ที่ 4 ที่เชือกันว่าเป็นที่โปรดปรานของ Vijaya เป็นเจ้าที่มาจากอาณาจักรจัมปा ชื่อว่า Gayatri ในสมัยที่ Kertanagara ถังทรงพระชนม์อยู่นั้น ได้สังคະทุตจาก Singosari ไปยังอาณาจักรจัมปा พร้อมทั้งนำเจ้าที่จาก Singosari ไปด้วยกษัตริย์จัมปากัวย กษัตริย์จัมปากัวยได้พระราชทานเจ้าที่ถึงชาวจามมาหรือมกันคະทุตเพื่อด้วย Kertanagara กัวย เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ใหม่ๆ แต่เจ้าที่จาก Gayatri นี้มาถึงภัยหลังที่ Kertanagara ถูกปลดพระชนม์ไปแล้ว Gayatri จะมีราชธิดา กับ Vijaya ชื่อเจ้าที่ Tribhuvana ซึ่งภัยหลังจะได้ขึ้นครองราชสมบัติเป็นประมุขของ Majapahit

หนังสือ Nagarakertagama^{๓๒} กล่าวว่า ในรัชกาลของ Vijaya (1293-1309) เป็นสมัยที่ Majapahit มีอำนาจมั่นคงและมีความสงบสุขภายในเป็นอันดี แต่ในหนังสือ Pararaton กลับเอ่ยถึงกบฏในสมัยนี้หลายครั้ง รวมทั้งในสมัยไกรสของ Vijaya คือ Jayanagara กัวย นักประวัติศาสตร์ได้พิจารณาอย่างลึกซึ้นค้าง ๆ แล้วก็เชื่อว่า การนี้จะเป็นไปตามหนังสือ Pararaton

Berg ได้อธิบายถึงสาเหตุของการกบฏไว้ว่า เป็นเหตุระไนชั่นชาราชการของ Majapahit แต่ความเห็นออกเป็นสอง派 พวกหนึ่งเห็นว่ากับนี้โดยการรวมแนวแควนค้าง ๆ ในหมู่เกษตรกรในโภคเงินเชือเช้ามาเป็นสมาชันธรัฐ ซึ่งเป็นนโยบายที่ Vijaya รับสืบทอดมาจาก Kertanagara ศาสดาราชารย์ Hall เรียกพวกแรกนี้ว่า พวก Pan Indonesian Party ส่วนอีกพวกหนึ่งเป็นพวกที่คัดค้านนโยบายนี้ เพราะมีความรังเกียจพวกต่างชาติอันใหญ่แก่ อาณาจักรอื่น ๆ ที่อยู่นอกเกาะชวา พวกนี้เรียกว่า พวก Anti-Foreign Party^{๓๓} และพวกหลังนี้เองที่เป็นฝ่ายก่อการกบฏนั้น เพราะไม่พอใจที่ Vijaya แห่งทั้งไห้อรัส คือ Jayanagara อันเกิดจากพระนาง Dara Petak

ซึ่งเป็นเจ้าห้องสุมาตราซึ่นเป็นเจ้าชายแห่ง Kediri อันเท่ากับคำแห่งนั่งรัชทายาท และในเวลาใกล้เคียงกันนั้น พระนาง Dara Petak และบริพารช่าวสุมาตราภูมิอ่านจากซึ่นในราชสำนัก เพราะ Vijaya ประชวรกระเสาะกระและอยู่เป็นนิว พวก Anti-Foreign Party จึงก่อการกบฏซึ่นเพื่อขับไล่ราชวงศ์สุมาตราออกไป

กบฏครั้งแรกเริ่มขึ้นในปี 1295 นำโดยข้าราชการชื่อ Rangga - Lawe กบฏครั้งนี้ถูกปราบไปในเวลาอันสั้น แค่กบฏครั้งที่สองก็ตามมาอีกในปี 1300 ผลปรากฏว่า ฝ่ายกบฏเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ กบฏครั้งที่สามนี้หัวหน้าชื่อ Nambi ซึ่งเป็นเอกอัครมหาเสนาบดีของ Majapahit นั้นเอง Nambi เป็นลูกชายของ Viraraja ข้าหลวงของ Madura ในสมัยของ Kertanagara ภายหลังห้ออกจากราชการแล้ว Viraraja ได้ไปตั้งตระหง่านและมีอินธิพลดอยู่ในแคว้น Lumajang ที่อยู่ทางภาคตะวันออกของ Majapahit Nambi ได้ไปสมทบกับบิคากเป็นกบฏต่อ Vijaya ทางรัฐบาล Majapahit ยังไม่ทันจะปราบลงได้อย่างไร Vijaya ก็สวรรคตเสียก่อน และในปี 1311 หัวหน้ากบฏอยู่พื้นที่ตามไปค้าย Nambi ยังคงนำการกบฏต่อต้านกษัตริย์พระองค์ใหม่ซึ่งเป็นเชื้อสายกษัตริย์สุมาตรา ที่ Jayanagara ต่อไป และในที่สุด Jayanagara ก็สามารถกำจัด Nambi ลงได้

แท้การกบฏของพวก Anti-Foreign Party ยังคงดำเนินต่อมา กบฏครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นในปี 1319 โดยมี Kuti ซึ่งเป็นข้าราชการคนสำคัญในราชสำนักเป็นผู้นำ Jayanagara พลากห้ามต้องเสศ์จหนีออกไปจากเมือง Majapahit พร้อมกับทหารญี่ปุ่นตามจำนวนหนึ่ง อันมีนายทหารหนุ่มชื่อ คชามากา (Gaja Mada) เป็นหัวหน้า Gaja Mada นี้เอง ที่จะมีบทบาทสำคัญในการปราบกบฏ และໄก้เลื่อนฐานะตัวแห่งนั่นให้เป็นโขตซึ่นทุกที่จนเป็นเอกอัครมหาเสนาบดีของ Majapahit ในที่สุด

Gaja Mada วางแผนอย่างอันชาญฉลาดในการกำจัด Kuti และคงไว้ให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของ Gaja Mada ໄก้เป็นอย่างดี ขณะที่จัดให้ Jayanagara อยู่ในที่ซ่อนอย่างปลอดภัย Gaja Mada ໄก้ปลอมตัวเข้ามาอย่างเมือง Majapahit เพื่อสืบสานการผู้ว่า Kuti ໄก้รับความนิยมและสนับสนุนจากประชาชนทั่ว ๆ ไป หรือใน Gaja Mada ໄก้

ปล่อยช้าวอกไปว่า Jayanagara ถูก Kuti ปลงพระชนม์เสียแล้ว ปราภรกว่าประชาชน
รับฟังช้าว่าโกรธไม่ได้และคงอาการที่ใจหรือกระตือรือร้นอย่างใด Gaja Mada จึงทราบว่า
Kuti ไม่เป็นที่นิยมในหมู่ประชาชน ท่อจากนั้นจึงรวมพวกหัวก้าวจัด Kuti ลงไก่
สำเร็จ และอัญเชิญให้ Jayanagara กลับมาปักกรอง Majapahit ท่อไปตามเดิม
เพื่อตอบแทนความดีความชอบของ Gaja Mada Jayanagara จึงได้แต่งตั้งให้
Gaja Mada เป็นข้าหลวง (เรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า Patih) ควบ Kahuripun
และต่อมาได้เป็น Patih แห่งแคว้น Kediri

ภายหลังกบฏ Kuti อาณาจักร Majapahit อุยกุนความสัมพันธ์ระหว่าง Jayanagara สวรรค์ในปี 1328 นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า การสวรรค์ของ Jayanagara
นี้ Gaja Mada มีส่วนรู้เห็นด้วย ทั้งนี้ เพราะ Jayanagara คำแนะนำโดยนายผู้ดูแล
และไม่ฉลาดเลยที่ไปช่วยเหลือการร้ายของ Gaja Mada มาก่อนกรอง Gaja Mada
จึงวางแผนกับแพทย์หลวงที่มีหน้าที่ผู้ตัด Jayanagara ให้วางมีคลงให้ลึกกว่าที่จะเป็น^๔
เป็นเหตุให้ Jayanagara สวรรค์

Jayanagara ไม่มีราชโอรส มีลั่งค์ Majapahit จึงตกไปดึงพระชนม์ชรา
ท่านพระชนนี้ คือ พระนาง Tribhuvana ซึ่งเป็นราชธิดาของ Vijaya กับพระนาง
Gayatri เจ้าหญิงแห่งจัมปा พระนาง Tribhuvana แต่งให้ Gaja Mada เป็นเอก
อัครมหาเสนาบดี ในปี 1330 ตั้งแต่วาระนี้ไปจนถึงเวลาที่ Gaja Mada ถึงแก่นิจกรรม
ในปี 1364 อย่างไรก็ตามที่จริงในการปักกรองอาณาจักรจะอยู่ในกำมือของ Gaja Mada
แค่คู่เดียว และนี้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อินโดเนเซียที่ข้าราชการมีค่านางในการปักกรอง
ประเทศสูงสุดถึงเพียงนี้

อาณาจักร Majapahit ภายใต้การปักกรองของ Gaja Mada

การสร้างจักรวรรดิอินโดนีเซีย

Gaja Mada เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนให้ นายรวมแวนแควนต่าง ๆ ในหมู่
เกาะอินโดนีเซีย (หรือ Nusantara) เข้ามาเป็นสมาชิกรัฐเดียวกัน โกรธ Majapahit

เป็นผู้นำ แต่ Gaja Mada เป็นผู้นำในการขยายอิทธิพลของตน ให้ก้าวไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ท่ามกลางการต่อต้านของชาวมุสลิมในเมือง Kertanegara จังหวัดสุมาตรา

พระเจ้า Gaja Mada มีนโยบายสถาปนาส่วนราชการรัฐอินโดนีเซียขึ้นมาใหม่ ที่ห้ามนำเชื้อชาติต่างด้วยกฎหมาย คือพวก Anti-Foreign Party ก่อตั้งขึ้นอีกในปี 1331³⁴ Gaja Mada เป็นผู้นำในการปราบกบฏที่เมืองตัวเอง และสามารถกลับคืนมาได้โดยไม่ยาก เมื่อกลับมาจากการปราบกบฏ Gaja Mada ได้ประกาศในที่ประชุมเสนาบต่อว่า นับแต่เวลานี้เป็นตนไป นโยบายการรวมอาณาจักรต่าง ๆ ในหมู่เกาะอินโดนีเซียให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกันโดยมี Majapahit เป็นผู้นำ จะกระทำการใช้กำลังทหารเข้ารุกราน

เป้าหมายอันแรกของ Gaja Mada คือนำหลักที่พำนัช Majapahit เข้ารุกรานบนหลักอยู่ตั้ง 10 ปี จึงได้นำหลักเข้ามาไว้ในอิทธิพลโดยเด็ดขาด³⁵ ต่อจากนั้น Majapahit ก็ได้แต่งตั้งอาณาเขตไปถึงเกาะอื่น ๆ อีกจำนวนใหญ่ ทั้งอาณาจักรชวาที่เมือง Nagarakertagama ให้รายชื่อดินแดนต่าง ๆ ที่อยู่ใต้อิทธิพลของ Majapahit ไว้มากมายตั้ง เช่น Gurun, Seran, Tanjungpura, Aru Pahang Dompo Sunda Palembang และ Tumasik หรือสิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งดินแดนบางแห่งที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ นักประวัติศาสตร์ยังไม่สามารถหาที่ตั้งได้ก็มี สรุปแล้ว ถ้าเชื่อตาม Nagarakertagama จะเห็นว่า อาณาจักร Majapahit มีอิทธิพลครอบคลุมทั่วเกาะสุมาตรา แหลมมลายู สิงคโปร์ เกาะบอร์เนียว ภาคใต้ของเกาะเซลเบส (หรือสูลาเวสี) เกาะบันดา (Banda) ในหมู่เกาะโน鲁กัง และหมู่เกาะซุนดาน้อย หรือมีอาณาเขตเท่ากับประเทศไทยในปัจจุบันนี้รวมกัน

แต่นักประวัติศาสตร์ยังไม่ยอมเชื่อตาม Nagarakertagama ทั้งหมด ทั้งที่สังสัยว่า Prapanca ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้มีความรู้ทางภูมิศาสตร์อย่างจำกัด ท่อนกระแทนจากหลักฐานที่ได้ในปัจจุบัน นักประวัติศาสตร์มีความเห็นว่า ดินแดนที่อยู่ต่อการปกครองโดยตรงอย่างแท้จริงของ Majapahit นักจากบริเวณชาวภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่ไม่ได้เป็นอาณาจักรและอาณาเขตเท่านั้น ส่วนอาณาเขตที่เหลือไปจากนี้ เช่น ภาคใต้ของสุมาตรา แหลมมลายู

(ที่นี่ไปดึงรัฐ Pahang) บางส่วนของบอร์เนียว แคว้น Macassar (ในสุลต่านีสี) สิงคโปร์ และหมู่เกาะไมลูกอกะ เป็นเพียงดินแดนในเขตอิทธิพล (sphere of influence) ของ Majapahit เท่านั้น ทั้งอิทธิพลของ Majapahit ในแหลมมลายู มีแค่ไหนก็เป็นป้อมหาอยู่มาก เพราะในเวลาเดียวกันนี้ อาณาจักรอชูตยาข่องคนไทยที่มีศูนย์กลางอยู่ในเขตอุ่มน้ำเจ้าพระยา ก็พยายามผลักดันเข้ามาในแหลมมลายูเช่นกัน และอาจว่ามีคำานาจมานถึงปลายแหลมมลายูและสิงคโปร์ด้วย ดินแดนในเขตอิทธิพลของ Majapahit เหล่านี้ยังประกอบด้วยองค์และมีลิทธิ์ในอาณาเขตของตนอย่างเต็มที่ อาจมีบางแห่งที่ส่งบรรณาการมาให้แก่ Majapahit เป็นครั้งคราว หรือมีบางแห่งในดินแดนเหล่านี้ ที่เจ้าหน้าที่จาก Majapahit ไปพัสดานี้ การค้าและมีคำานาจปักษ์รองบกตัวเองสถานีนั้นและบริเวณใกล้เคียง จะนับถือภัยของจักรวรรดิหรือสماพันธ์รัฐ Majapahit จึงกล้ายกเลิกกับจักรวรรดิของศรีวิชัยในสมัยรุ่งเรืองนั้นเอง

ในปี 1350 พระนาง Tribhuvana กีสัลราชสมบัติให้พระโอรสที่มีชื่อว่า ชาญมุรุก (Hayam Wuruk) ได้เป็นกษัตริย์แทน Gaja Mada ยังคงเป็นเอกอัครมหาราชนาคและคุณอ่านาจในการบริหารราชการต่อไป สำหรับ Hayam Wuruk นั้น เท่าที่ปรากฏในหนังสือ Nagarakertagama ให้ความสันพระทักษิณการสันบุญสันนาต่าง ๆ และอิสตรีมากกว่าการปักษ์รองบ้านเมือง บรรดาหนุ่งสาวที่มีรูปโฉมงดงามจากแurenแคนน์ต่าง ๆ จะถูกนับตัวมาให้ Hayam Wuruk คัดเลือกไว้เป็นสนมมากที่สุดเท่าที่จะมากได้²⁶ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่ใช่สิ่งสักขีแลกกว่า Gaja Mada ยังคงคุณอ่านาจการปักษ์รองไว้ได้แต่ได้กัว

Gaja Mada พยายามขยายอาณาเขตของ Majapahit อุยกุลไปในสมัยนี้ หลักฐานที่เก็บยังไม่หายขาดอย่างอ่านาจของ Gaja Mada คือเหตุการณ์ที่นักประวัติศาสตร์เรียกว่า การนองเลือกที่บูบัด (Bubat Bloodbath) ซึ่งเกิดขึ้นในปี 1351 ที่มาย่องกราบลงเลือกที่บูบัดนั้น มีอยู่ว่า ภายในบังคับ Hayam Wuruk ได้เป็นกษัตริย์ ได้ทำการสู้ข้อพระราชนิคายของกษัตริย์แห่งอาณาจักรสุนดา (Sunda) ซึ่งอยู่ทางภาคตะวันตกของชวา ในขณะนั้น ชุนคาถึงเป็นเอกสารชมีได้อยู่ในคำอ่านาจของ Majapahit แต่ก่อการให้กษัตริย์แห่งชุนคาถูกกลงและยังไก่จัดขวนแห่มาส่งพระราชนิคายของ Bubat ซึ่งอยู่ชัยแคนทางทิศเหนือของ Majapahit ค่วย กษัตริย์แห่งชุนคาพร้อมหัวราชบุรพารจำนวนมากก็มาในขบวนแห่น

แค่พ่อนมาดีง Bubat Gaja Mada ก็แจ้งให้กษัตริย์ทุนคາหารบฯ พระราชธิดานั้นจะ
คงอยู่ส่งให้แก่ Hayam Wuruk ในฐานะบรรณาการจากประเทศราชของ Majapahit
เนื่อเป็นเช่นนี้ กษัตริย์แห่งทุนคาก็ทรงหนักใจว่าอยู่กลวงของ Gaja Mada จึงตัดสินพระทัยท่อสูญ
เพื่อรักษาเอกสารซองทุนคากิว่า ผลปรากฏว่า กษัตริย์ทุนคาการ้อมหงษ์ราชนิหารที่ติดตามมาอยู่
สังหารลื้น ส่วนพระราชธิดานั้นอาจปลงพระชนม์พระองค์เอง หรือถูกสังหารเสียก็ได้ ที่สำคัญก็
คือ นับแต่นี้ อาณาจักรทุนคาก็ตกเป็นเมืองขึ้นของ Majapahit ไอยปะริยาอ

ในค้านการตัดต่อค้าขายกับต่างประเทศนั้น Gaja Mada คำเบินนโยบายรักษา
ไมตรีและติดต่อก้าขายกับอาณาจักรของชาวต่างชาติที่อยู่ทางเหนือ เช่น อาณาจักรอยุธยาของ
คนไทย อาณาจักรหมา เมฆร จัมปา และเวียดนาม นอกจานั้น ก็ตัดต่อค้าขายกับจีน อินเดีย
เปอร์เซีย และอาหรับ ถือได้ว่า จักรวรรดิ Majapahit ในสมัยนี้ เป็นตลาดการค้าอัน
ใหญ่ยิ่งของโลกแห่งหนึ่งที่ประเทศทางตะวันตกและตะวันออกเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าเป็น
ประจำ สินค้าที่พ่อค้าต่างชาติต้องการจาก Majapahit ได้แก่ เครื่องเทศ เกลือ น้ำมันมะพร้าว
ซึ่งมีมากในเกาะชวา สำหรับในดินแดนที่อยู่ใกล้ติดกับแหล่งของ Majapahit ก็มีสินค้าต่าง ๆ ที่
เน้นหัดองการ เช่น ในหมู่เกาะโน鲁กจะมีเครื่องเทศ ในหมู่เกาะทุนคานอย มีไม้หอม ผ้าราย
ในบอร์เนียวีเนชร ในสุมาตรา มีงาช้าง และในมาลายูมีศีบุก และ ตะกั่ว 37

สำหรับการปกครองภายในประเทศ Gaja Mada ได้จัดแบ่งการปกครองออก
เป็นส่วน ๆ เช่น ส่วนที่เกี่ยวกับงานทุลาการ การคลัง การทหาร การเกษตร ฯลฯ และได้
คำเบินนโยบายอย่างชัดเจน ไอยทึบราชราชวงศ์ชั้นสูงที่เป็นพระญาติกับกษัตริย์ คือ Hayam
Wuruk เข้ามาร่วมค่าหนึ่งสักดิบ ฯ ในการราชการเพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระและเพื่อ
เป็นการตัดบัญชาการแก่ผู้ซึ่งอ่านใจ เช่น ให้พระราชนิศาของ Hayam Wuruk เข้าควบคุม
ราชการเกี่ยวกับทุลาการและการภาำ娑การ พระบัญชาของ Hayam Wuruk ได้ควบคุมการ
เกษตรและคุณภาพ เป็นตน ในหนังสือ Nagarakertagama ได้กล่าวว่า ในสมัยนี้ ไอยมี
การสำรวจสำนโนประชากรหัวอาณาจักร เพื่อจัดแบ่งประชาชนออกเป็นชั้นชั้นต่าง ๆ พร้อมทั้ง
จัดแบ่งอาชีพอันเหมาะสมสมสำหรับประชาชนในแต่ละชั้น นอกจากนั้นยังมีการออกกฎหมาย
เกี่ยวกับการซื้อขายเหลือเกษตรกร การป้องกันที่ดินในการเพาะปลูก การจัดมาตรการในการ
เก็บภาษี การบังคับใช้แรงงานประชาชนในรูปต่าง ๆ การทำนุบำรุงกองทหาร การจ่ายเงินเดือน

ให้กับพระราชวงศ์ และการให้บรรณาการแก่เจ้าหน้าที่ นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า กษัตริย์
เหล่านี้ Gaja Mada เป็นผู้ครองราชบัลลังก์ ไม่ใช่ครอง โดยคัดและคัดแปลงจากกษัตริย์ชาวนอกบ้านนั้น Gaja Mada ยังให้ร่วม
กษัตริย์ชาวนอกบ้านนั้นในเมืองครัง โถยกคัดและคัดแปลงจากกษัตริย์ชาวนอกบ้านนั้น ซึ่งรวมรวมไว้ก่อน
สมัย Majapahit กษัตริย์ชาวนอกบ้านนี้ เคิมมีคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของตนเคียงเป็นเพิ่มที่
ในการตัดสินความ มีหลักฐานแสดงว่า ชนบทธรรมเนียมประเพณีคงเดิมของชาวนอกบ้าน (adat)
มีส่วนสำคัญในการตัดสินเรื่องคดีความทั้งนี้ เพราะ ผู้พากษาจะต้องพิจารณาหัวข้อที่ตัวนักกฎหมายที่เชี่ยว
ใจ ประเพณีท้องถิ่น ความเห็นของญี่ปุ่นทางศาสนาและญี่ปุ่นอาชญากรรมทั้งสองส่วนปากคำของ
พยานที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคู่กรณีอีกด้วย

ทางค้านอักษรศาสตร์ Gaja Mada ได้สนับสนุนให้หัวหน้านักบวช ชื่อว่า Prapanca
แต่งหนังสือโคลงชื่นเล่มหนึ่ง ชื่อ Nagarakertagama Prapanca แต่งโคลงเล่มนี้
ในปี 1365 เพื่อถวายเป็นเกียรติยศแก่ Hayam Wuruk เนื้อหาใน Nagarakertagama
นั้นเกี่ยวกับประวัติของกษัตริย์องค์ก่อน ๆ ที่เป็นบรรพบุรุษของ Hayam Wuruk เช่น Kerta-
nagara รวมทั้งเรื่องราวในสมัย Majapahit เองค้าย Prapanca ได้นarrate ความ
เจริญรุ่งเรืองของเมือง Majapahit เอาไว้อย่างละเอียด นักประวัติศาสตร์ได้ใช้หนังสือ
เรื่องนี้เป็นเอกสารสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวนอกบ้านในสมัยคริสตศวรรษที่ 12 ถึง 14

ถึงแม้ศาสนาที่สำคัญในราชสำนักของ Majapahit คือ สัตติ Siva-Buddha
แต่ในสมัยนี้ก็มีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับความเชื่อแต่ต้นเดิมของชาวชาวนอกบ้านไว้ในศาสนา
Siva-Buddha มากขึ้น เช่นนำเอาเทพเจ้าแห่งพระอาทิตย์ ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งชาวชาวนอกบ้าน
ไปรวมเป็นภาคหนึ่งของพระอาทิตย์ นำเอาวิญญาณบรรพบุรุษคนสำคัญของชาวนอกบ้านบุคคลสำคัญ
ในมหาภพย์ของตนเคียง เช่น พระอรชุน หรือบางที่ก็ไปรวมกับพระราม เป็นตน 38 แสดงให้
เห็นถึงความสามารถในการเชิดชูของชาวชาวนอกบ้าน ที่จะเชื่อในความเชื่อเดียวกันในอาณาจักรอื่น ๆ
ในการนำเอาความเชื่อถือทางศาสนาต่าง ๆ ที่จะเป็นของชาวท่างชาติและความเชื่อถือที่เดิม
ของพวกตนเข้ามาผสมผสานจนเป็นศาสนาเดียวกัน และมีลักษณะเฉพาะของตนขึ้น

เมื่อ Gaja Mada ถึงแก่อสุจิกรรมในปี 1364 กษัตริย์เสนาบดีของ Majapahit
ต้องแต่งตั้งเสนาบดีขึ้นถึง 4 คน เช้ารับหน้าที่ความรับผิดชอบที่เคยเป็นของ Gaja Mada

เพียงคนเดียว หรืออาจมองได้ถูกแต่หนึ่งว่า คณเสนาบ้าที่ไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นเข้ามายุ่งอย่างอ่อนน้อมใจไว้ ในเมืองอย่างมหาภัยเหมือน Gaja Mada อีกต่อไป จึงต้องให้อ่านใจในการบริหารแผ่นดิน กระจากไปอยู่ในเมืองเลนาบตี 4 คน 39

Majapahit ในสมัยเดือน

ภายหลังสมัยของ Gaja Mada และ Majapahit ก็เข้าสู่สมัยเสื่อมลงตามลำดับ เพราะภัยตระกูลและข้าราชการชั้นนำใหญ่ในต้นของ Majapahit ต่อมามีไม่มีใครมีความสามารถเสื่อม Gaja Mada หันในราชวงศ์ทั้งมีการแก่งแย่งอำนาจกันเองจนเกิดเป็นสังหารเผา戮 เมื่อหัวหน้าใน Majapahit อ่อนแอลงเป็นล้มมาก และในเวลาเดียวกันนี้ Majapahit ก็ต้องเผชิญกับภัยแห่งจากภายนอก คือ การขยายตัวของอิสลามเข้ามาทั้งเครือภาคเนื้อ ความรุ่งเรืองของมะละกา (Malacca) และการขยายตัวของอาณาจักรไทยลงมาทั้งแคว้นมลายู อาณาจักรของ Majapahit ถูกแยกแยกออกไปโดยลำดับ ในที่สุด ในราชันคริสตศตวรรษที่ 16 Majapahit ก็เสื่อมลงจนเป็นเพียงชนชาติเล็ก ๆ ในเกาะชวาเท่านั้นเอง

กษัตริย์ที่ปกครอง Majapahit ต่อจาก Hayam Wuruk คือ ราชบุตรเชยชื่อว่า Vikramavarddhana (ครองราชย์ 1389 – 1429) รัชสมัยของกษัตริย์พระองค์นี้ เป็นระยะที่ Majapahit คงเหลือปัจจุบันลาภประการทั้งล้วนแต่ทำให้อ่านใจของ Majapahit ต้องเสื่อมลงหันลืม คือ 40

1. ปัญหาการแข่งขันของ Vira bumi ซึ่งเป็นโอรสของ Hayam Wuruk ที่เกิดแก่พระสนมในสมัยของ Hayam Wuruk, Vira Bumi ได้รับแต่งตั้งไปเป็นข้าหลวงปักธงของทางชวาภาคตะวันออก หัวหน้า Vira Bumi มีโอกาสสัชสมกำลังจนสามารถเป็นกษัตริย์ vikramavarddhana ได้ในปี 1401 การปราบกบฏของกระห้ออยู่ตั้ง 5 ปี จึงราศาน วีผลให้รัฐบาล Majapahit ค่อนแอลงเป็นอันมาก และหลอยให้แวนแก้วลืม ๆ พยายามจะกระด้างกระเดื่องขึ้นบาง

2. ขณะที่ Majapahit เริ่มค่อนแอลงเหราะกับภูภาคในนี้เอง เปิดโอกาสให้ Malacca เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางทางการค้าขึ้นแทนที่ ในประมาณปี ก.ศ. 1403 Malacca จึงกับอ้างว่ามีอำนาจเหนือ Palembang ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของ Majapahit

แต่การอ้างนี้ต้องล้มเหลวไป เพราะเจ้าไม่ยอมสนับสนุน

3. ในสมัยนี้ ศาสนาอิสลามได้แพร่หลายเข้ามาในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว บรรดาผู้ครองเมืองท่าต่าง ๆ ตามชายฝั่งของชوارมหึ้งในสุมาตราด้วย ให้ทันไปนับถือศาสนา อิสลาม โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการความสัมภักในการติดต่อค้าขายกับพ่อค้าชาวอาหรับ และเพื่อใช้แรงศรัทธาในศาสนาอิสลามเป็นเครื่องมือต่อต้านค่าน้ำชาของ Majapahit ซึ่งมีอารยธรรมแบบขินดู-ชวา และมีกษัตริย์นับถือศาสนา Siva - Buddha

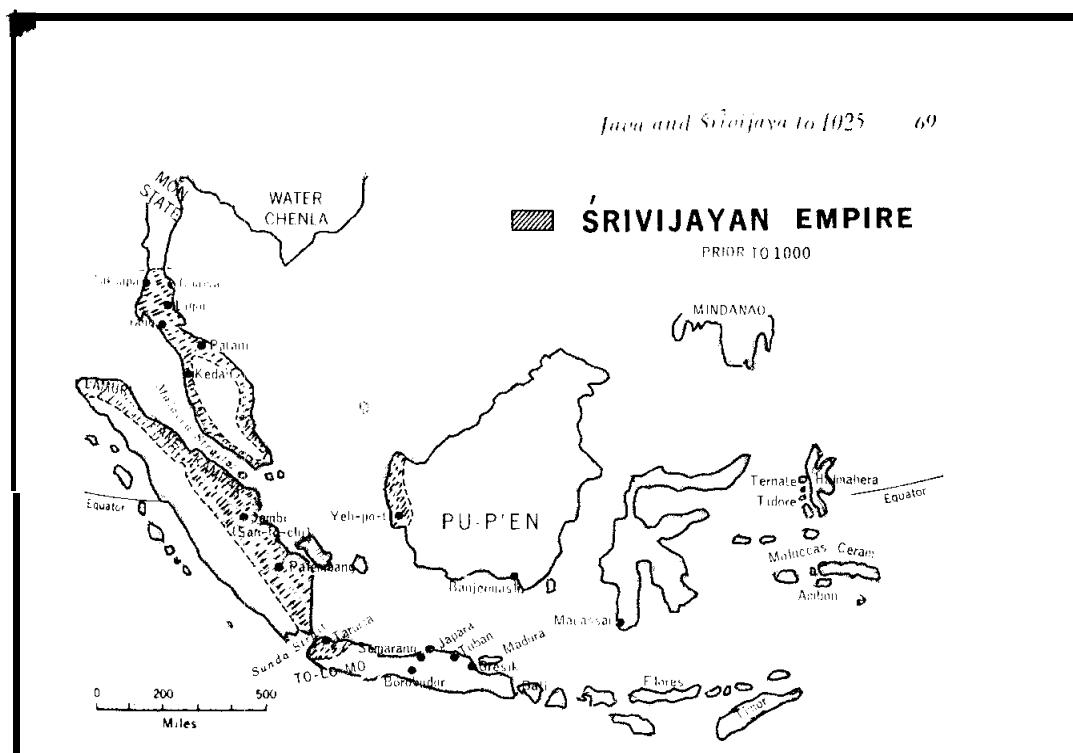
ภายหลังสังคրามกลางเมืองแล้ว ถึงเมืองรัตนบล Majapahit จะเป็นฝ่ายมีชัยชนะ แต่ต่อมาเจ้าก็เสื่อมถอยลงมาก จนไม่สามารถควบคุมดินแดนเมืองชั้นไวนี้ได้เด็ดขาด เมืองท่าทางแม่น้ำในชวา สุมาตรา และบรูไนฯ ปัจจุบันเคยอยู่ใต้ล่านาชาของ Majapahit ก็เริ่มปลิดศักดิ์ออกเป็นเอกสารชาติมากขึ้นตามลำดับ มา หัว (Ma Huan) เลขานุการชาวอาหรับของนายพลเชินไฮ (Chen-ho) ผู้เป็นแม่ทัพของจักรพรรดิจีนในสมัยราชวงศ์หมิง ซึ่ง จักรพรรดิชุง โล (Yung lo) ให้เชิญบันทึกเกี่ยวกับการเดินทางของนายพล Chen-ho ในระหว่างปี 1405 - 1433 ขณะที่ท่านน่าที่คุณกองหัวเรือจีนมาทั่งเอเชียอาคเนย์ เพื่อเดือนบรรดาอาณาจักรในเขตที่สั่งบัน്ധภารไว้กับจักรพรรดิจีน ข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับอาณาจักร Majapahit ของ Ma Huan กล่าวไว้ว่า อาณาจักร Majapahit น่าจะเป็นไปจากชวาแล้ว ก็มีอยู่แต่เพียงชื่อเท่านั้น 41

นักประวัติศาสตร์ไม่ค่อยทราบเรื่องราวของ Majapahit ภายหลังรัชกาลของ vikramavarddhana ซึ่งสวรรคตในปี 1429 มาแกนัก ทราบแต่เพียงว่า พระไกรสและพระธิคาชอก Vikramavarddhana ได้ปักกรองต่อมานานถึงประมาณปี ก.ศ. 1451 หลังจากนี้ Majapahit ก็มีกษัตริย์ที่มีชื่อย่ออยู่ในราชวงศ์เดิม คือราชวงศ์ที่สืบทอดเชื้อสายมาจาก Vijaya และในปี 1468 ราชสำนักที่เมือง Majapahit ก็ถูกละทิ้งไป อาณาจักร Majapahit ยังมีกษัตริย์ปักกรองนานถึงปี ก.ศ. 1516 แต่จะมีญี่ปุ่นยักลาอยู่เมืองไคไม่นานชั่วโมง ในระยะนี้ เอกสารของชาวโปรตุเกสกล่าวไว้ว่า บรรดาหัวเมืองช้ายะเลในชวาและสุมาตรา ค้างหันไปนับถือศาสนาอิสลามมากแล้ว และพยายามกบฏต่อ Majapahit อุปถัมภ์เวลาในปี ก.ศ. 1514 ข้าหลวงโปรตุเกสประจำ Malacca ชื่อ de Brito ได้รายงานไปยังรัตนบลโปรตุเกสว่า เกาะชวาอยู่ที่การปักกรองของกษัตริย์ 2 องค์ ซึ่ง de Brito

เรียกว่า The King of Sunda องค์หนึ่ง และ The King of Java อีกองค์หนึ่ง ส่วนบริเวณชายฝั่งทะเลและแม่น้ำที่อ่านาจของเจ้าเมืองที่เป็นอิสลาม จากเอกสารโปรดูกุส เหล่านี้ จึงสันนิษฐานได้ว่า ในประมาณคริสตศวรรษที่ 16 ตอนตน Majapahit ได้เสื่อมอำนาจลงจนเป็นเพียงอาณาจักรเล็ก ๆ ทั้งอยู่ตอนในของชาวภาควันออก ปกครองโดยยกชื่อเรียก de Brito เรียกว่า The King of Java ค้านภาคตะวันตก ชาวชุมชน (Sundanese) ก็ได้ตั้งอาณาจักรขึ้นอยู่ ๆ ของตนเป็นเอกราชซึ่งเชื่อมกัน และบริเวณเมืองท่า ตามชายฝั่งของชวา ที่ก็เป็นอิสรัฐ และหันไปนับถือศาสนาอิสลาม

ในเวลาต่อไป อ่านาจทางการค้าและศูนย์กลางวัฒธรรมแห่งใหม่จะอยู่ที่อาณาจักร Malacca

.....

John F.Cady, Southeast Asia: Its Historical Development (McGraw-Hill Book company, New York, 1964), p.69.

ເຂົ້າຮຽນທີ 5

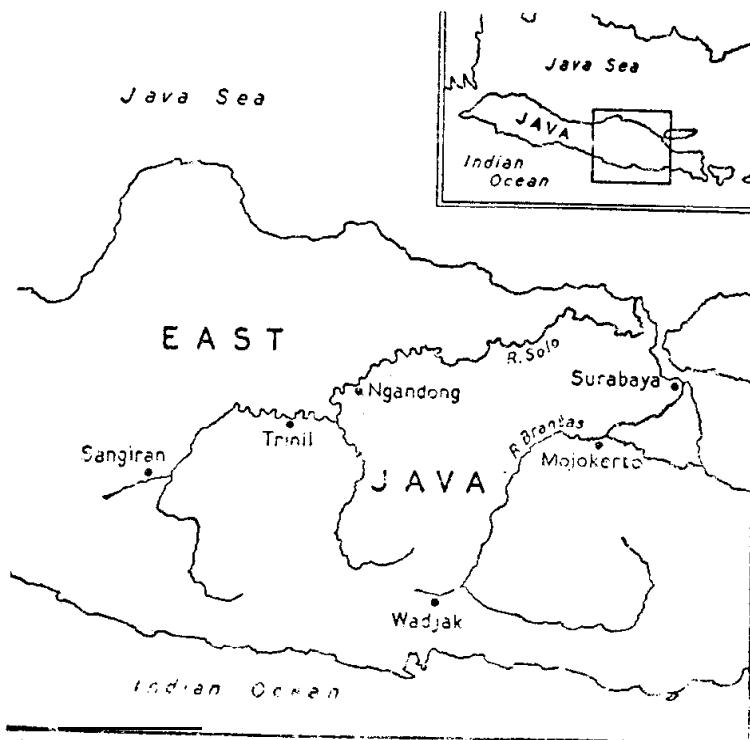
1. D.G.E. Hall, A History of South East Asia (New York, 1968), pp. 38-39
2. Brian Harrison, South-East Asia, Short History (London, 1967), p. 24
3. Ibid.
4. Hall, op.cit., p. 44
5. J.G. de Casparis, Prasasti Indonesia II (Bandung, 1956), pp. 249-299
as quoated in Hall, op.cit., pp. 49-51
6. Ibid.
7. Harrison, op.cit., p. 29
8. Ibid
9. Hall, op.cit., p. 61
10. Ibid
11. John F. Cady, Southeast Asia, It's Historical Development (New York, 1964), p. 63
12. Hall, op.cit., p. 42
13. Ibid., p. 47
14. **Harrison**, op.cit., p. 22
15. Cady, op.cit., p. 74
16. DRS. Soediman, Glimpses of The Borobudur (Djakarta, 1968), p. 17
17. Ibid.
18. Ibid., p. 19
19. Hall, op.cit., p. 50
20. Ibid., p. 67

21. George Coedès, The Indianized States of Southeast Asia (East-West Center Press, Honolulu, 1968), p. 146
22. Ibid., p. 147
23. Cady, op.cit., p. 136
24. Hall, op.cit., p. 71
25. Cady, op.cit., p. 137
26. Coedès, op.cit., p. 87
27. Harrison, op.cit., p. 47
28. Cady, op.cit., p. 137
29. Hall, op.cit., p. 75
30. Cady, op.cit., p. 138
31. Hall, op.cit., p. 77
32. Ibid., p. 80
33. Ibid., p. 82
34. Ibid., p. 84
35. Cady, op.cit., p. 141
36. B.H.M. Vlekke, Nusantara : A History of The East Indian Archipelago new revised edition, The Hague and Bandung, 1959(, p. 62 as quoated in Hall, op.cit., p. 90
37. นิ อาร์ เผริน ประวัติศาสตร์อาเซียนภาคเหนือ แปลโดย ม.ร.ว. จีรวัฒน์ จักรพันธ์ (พะนก 2511) หน้า 24
38. Cady, op.cit., p. 142

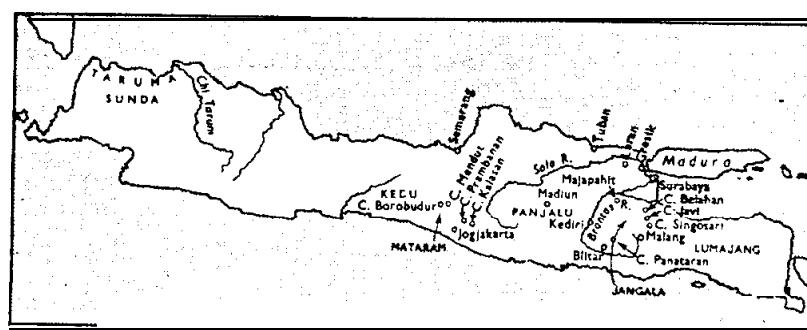
39. Hall, op.cit., p. 90

40. Ibid., p. 92

41. Ibid., pp. 92-93

EARLY MAN: SITES OF DISCOVERIES IN CENTRAL AND EAST JAVA

Mediaeval Java

D.G.E. Hall, A History of South East Asia (New York, 1968), p.66

